

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Економічний факультет

Кафедра банківського і страхового бізнесу

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної (магістерської) роботи

на тему:

**“ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ”**

Виконала:

студентка 2 курсу магістратури,
групи ЕкбМ-21з

ОП “Банківський бізнес і фінансові
технології”

Сорока Аліна Олегівна

Керівник:

Владичин Уляна Володимирівна

доктор економічних наук, професор

Рецензент:

Львів – 2021

АНОТАЦІЯ

Сорока А.О. Інвестиційна діяльність банків України в умовах цифровізації економіки. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за спеціалізацією 072 Б «Банківський бізнес і фінансові технології». – Львівський національний університет імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України. – Львів, 2021.

Розкрито сутність банківської інвестиційної діяльності та види банківських інвестицій. Проаналізовано стан інвестиційної діяльності банків у цифровій економіці. Досліджено інструменти впливу цифрової економіки на інвестиційну діяльність банків України. Подано напрями підвищення ефективності банківської інвестиційної діяльності в умовах цифровізації економіки.

Ключові слова: банківська діяльність, інвестиції, банківські інвестиції, інвестиційна діяльність банків, банківські активи, цінні папери, регулювання інвестиційної діяльності банків.

ANNOTATION

Soroka A.O. Investment activity of Ukrainian banks in the conditions of digitalization of the economy. – Manuscript.

Qualification work for Master`s Degree in specialization 072 B "Banking and Financial Technologies". Ivan Franko National University of Lviv, Ministry of Education and Science of Ukraine.- Lviv, 2021.

The essence of banking investment activity and types of bank investments are revealed. The state of investment activity of banks in the digital economy is analyzed. The tools of the digital economy's influence on the investment activity of Ukrainian banks are researched. The directions of increase of efficiency of bank investment activity in the conditions of digitalization of economy are determined.

Key words: banking activity, investments, bank investments, investment activity of banks, banking assets, securities, regulation of investment activity of banks.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	9
1.1. Сутність банківської інвестиційної діяльності та методи її дослідження.....	9
1.2. Класифікаційні ознаки та різновиди банківських інвестицій.....	14
1.3. Значення та місце інвестиційної діяльності банків в національній економіці.....	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКІВ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ.....	25
2.1. Аналіз інвестиційної діяльності банків у цифровій економіці.....	25
2.2. Інструменти впливу цифрової економіки на інвестиційну діяльність банків України.....	31
2.3. Законодавчо-правові інструменти розвитку інвестиційної діяльності банків в умовах цифровізації.....	36
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ.....	42
3.1. Мінімізація ризиків інвестиційної діяльності банків в умовах цифровізації економіки.....	42
3.2. Стратегія розвитку інвестиційної діяльності вітчизняних банків у цифровій економіці.....	48
ВИСНОВКИ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	58
ДОДАТКИ.....	63

ВСТУП

В умовах ринкової економіки усе більше зростає інтерес до питань інвестиційної діяльності фінансово-кредитних установ. Розвиток банківського бізнесу у цій сфері поряд зі становленням інфраструктури фондового ринку має величезне значення для подальшого розвитку ринкової економіки в Україні. Від діяльності банків на фондовому ринку виграють не тільки керівництво й акціонери, але також їхні контрагенти й позичальники, жителі й підприємства регіону, де функціонують банки, що здійснюють інвестиційні операції на внутрішньому й зовнішньому ринках України. Банківські інвестиції мають позитивну зростаючу тенденцію і перетворюються у формування інноваційно-інвестиційної моделі розвитку української економіки в умовах цифровізації. Усе це надає актуальності даної тематики магістерської роботи та підвищеної уваги та значущості.

Інвестиційній діяльності банківських установ приділяли велику увагу у своїх працях вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти. Значний внесок у розвиток теорії банківської інвестиційної діяльності зробили О. В. Васюренко, О. Д. Вовчак, М. П. Денисенко, М. Г. Дмитренко, Л. Г. Кльоба, Т. В. Майорова, О. В. Марченко, А. М. Мороз, Ю. І. Онищенко, А. А. Пересада, Л. О. Примостка, Б. І. Пшик, С. К. Реверчук, М. В. Сороківська, А. В. Череп, І. В. Шамова та інші.

Метою магістерської роботи є виявлення особливостей функціонування банківської інвестиційної діяльності в умовах цифровізації економіки з метою розроблення напрямів щодо підвищення її ефективності в Україні. Щоб досягти даної мети нами поставлено такі завдання:

- дослідити сутність банківської інвестиційної діяльності;
- виокремити класифікаційні ознаки і різновиди банківських інвестицій;
- розглянути значення та місце інвестиційної діяльності банків в національній економіці;
- проаналізувати інвестиційну діяльність банків у цифровій економіці;

- визначити інструменти впливу цифрової економіки на інвестиційну діяльність банків України;
- оцінити законодавчо-правові інструменти розвитку інвестиційної діяльності банків в умовах цифровізації;
- розглянути умови мінімізації ризиків інвестиційної діяльності банків в умовах цифровізації економіки;
- запропонувати стратегію розвитку інвестиційної діяльності вітчизняних банків у цифровій економіці.

Об'єктом дослідження є інвестиційна діяльність банків у цифровій економіці України.

Предметом дослідження є закономірності, особливості та стратегія розвитку інвестиційної діяльності банків в умовах діджиталізації економіки.

При дослідженні інвестиційної діяльності у магістерській роботі нами були використані метод наукової абстракції; методи аналізу і синтезу; статистичний метод; графічний метод; табличний метод; метод порівняння.

Наукова новизна полягає у:

- розширено класифікацію банківських інвестицій, а саме залежно від об'єктів вкладання капіталу на реальні інвестиції банку (поділяються на інвестиції у власний бізнес та інвестиції в інші види діяльності); фінансові банківські інвестиції, що сьогодні найбільш популярні, це інноваційні інвестиції банківських установ;
- розроблено стратегію розвитку інвестиційної діяльності вітчизняних банків у цифровій економіці та систематизовано основні напрями, що полягають у стратегії поведінці банківської установи, її реалізації, розробці необхідних інноваційних послуг в інвестиційній діяльності, способах стратегії розвитку цифровізації в банківських інвестиціях.

Магістерська робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У першому розділі визначено сутність банківської інвестиційної діяльності, виокремлено класифікаційні ознаки та різновиди банківських

інвестицій; досліджено місце та значення інвестиційної діяльності банків у розвитку національної економіки. Другий розділ присвячений аналізу стану та особливостей вітчизняної банківської інвестиційної діяльності в умовах цифровізації економіки, визначено інструменти впливу цифровізації економіки на інвестиційну діяльність банків України, розглянуто законодавчо-правові інструменти її розвитку в Україні. У третьому розділі магістерської роботи визначено умови мінімізації ризиків у сфері банківських інвестиційних операцій, запропоновано стратегію розвитку інвестиційної діяльності вітчизняних банків у цифровій економіці України.

Інформаційною базою послуговували нормативно-правові акти, методичні матеріали, монографії, навчальні посібники, статті у фахових періодичних виданнях, офіційні статистичні матеріали Національного банку України, Інтернет-ресурси.

Загальний обсяг роботи становить 63 сторінки, з яких основний зміст викладено на 50 сторінках. Магістерська робота містить 2 таблиці, 4 рисунки, 3 додатки. Список використаних джерел налічує 52 найменування на 5 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Сутність банківської інвестиційної діяльності та методи її дослідження

Умовою успішного розвитку банків України є активна інвестиційна діяльність. Як правило, механізм реалізації інвестиційної діяльності тісно пов'язаний з інвестиційним процесом в сучасних умовах трансформації та розвитку економіки. Беручи участь саме в інвестиційному процесі, банки обслуговують рух коштів, які належать інвесторам-клієнтам та призначені для інвестування. Однією з головних інвестиційних функцій банків є мобілізація заощаджень населення і спрямування їх на інвестування через ринок цінних паперів. Важливою також є функція вкладення в інвестиційні проекти власних і залучених ресурсів. Але, як зауважують фахівці, інвестиційна діяльність українських комерційних банків відбувається тільки за першою функцією – обслуговування руху коштів.

В умовах ринкової економіки усе більше зростає інтерес до питань інвестиційної діяльності фінансово-кредитних установ. Успішне становлення діяльності банків у цій сфері поряд зі становленням інфраструктури фондового ринку має величезне значення для подальшого розвитку ринкової економіки в Україні. Від діяльності банків на фондовому ринку виграють не тільки керівництво й акціонери, але також їхні контрагенти й позичальники, жителі й підприємства регіону, де функціонують банки, що здійснюють інвестиційні операції на внутрішньому й зовнішньому ринках України.

Термін “інвестиції” походить від латинського слова “invest”, що означає “вкладати”. У широкому розумінні інвестиції являють собою вкладення капіталу з метою подальшого його збільшення. При цьому приріст капіталу має компенсувати інвестору відмову від використання наявних коштів на споживання в поточному періоді, винагородити його за ризик, відшкодувати

втрати від інфляції в майбутньому періоді.

У таблиці 1.1 наведено основні підходи до визначення термінів «інвестиції» та «банківські інвестиції».

Таблиця 1.1

**Підходи до визначення терміну «інвестиція» та «банківські інвестиції»,
«банківська інвестиційна діяльність»**

Автор	Визначення
ЗУ «Про інвестиційну діяльність»	інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект
Мороз А.М. [1]	існує дві групи банківських інвестицій: інвестиції у цінні папери та прямі банківські інвестиції, які можна класифікувати як інвестиції у власну діяльність та інвестиції в інші види діяльності.
Денисенко М.П. [5]	інвестиції – це те, що відкладається на завтра. Одну їх частину складають споживчі блага, які не використовуються в поточному періоді, вони відкладаються на збільшення запасів, іншу – ресурси, які направляються на розширення виробництва.
Кльоба Л.Г. [9]	банківська інвестиційна діяльність – це діяльність, зосереджена на активному залученні інвестиційних ресурсів та ефективному вкладенні банком реальних та фінансових інвестицій, а також сприянні підприємствам у залученні інвестицій, з метою отримання прибутку та максимального задоволення потреб клієнтів у ресурсах, необхідних для реалізації інвестиційних проектів.
Васюренко О.В. [3]	банківські інвестиції поділяються на три групи: інвестиції у сферу економічних проектів (промисловість, транспорт, будівництво, сільське господарство тощо); інвестиції у цінні папери; інвестиції у передові технології та у виробничу й нематеріальну сфери (мистецтво, навчання та ін.)
Пересада А.А., Майорова Т.В. [16; 25]	під банківською інвестиційною діяльністю розуміють ті операції, в яких банки виступають у ролі «ініціатора вкладення коштів» як у реальні активи, матеріальні або нематеріальні (у розвиток власного банківського бізнесу або в розвиток іншого суб'єкта підприємницької діяльності), так і у фінансові інструменти, через формування кредитно-інвестиційного портфеля банку
Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. [4]	інвестиції банку – вкладення банку в акції, облігації, інші цінні папери, емітовані державою та підприємствами
Примостка Л.О. [27]	банківська інвестиція – фінансова форма інвестування, тобто вкладення в довгострокові цінні папери, паї, частки, статутні фонди.

* складено автором

Банківські інвестиційні операції – це активні операції із вкладення ресурсів банку в різноманітні цінні папери з метою одержання доходу від утримання їх у своєму портфелі впродовж тривалого періоду.

Метою інвестиційних операцій банківських установ є диверсифікація

наявних у банку активів між різними напрямками вкладень, а також забезпечення додаткового доходу від проведення таких операцій.

Деякі банківські операції можуть мати ознаки як кредитних, так й інвестиційних операцій, наприклад інвестиційне кредитування. Проте інвестиційними вони будуть вважатись лише тоді, коли ініціатива в отриманні кредитних коштів буде йти не з боку позичальника, а з боку банку як учасника реалізації інвестиційного проекту.

Що ж стосується інвестиційних послуг банків, то під ними необхідно розуміти:

- пошук для клієнтів банку найпривабливіших об'єктів інвестиційної діяльності;
- надання консультативної допомоги у розробленні та реалізації інвестиційної стратегії підприємств;
- формування та управління інвестиційними портфелями клієнтів;
- інвестиційні послуги на ринку цінних паперів;
- пропозицію послуг із хеджування інвестиційного ризику, консалтингово-інвестиційних послуг.

Пересада А. А. та Майорова Т. В. усі інвестиційні послуги банків поділяють на дві групи [25, с. 22]:

- послуги банку у фінансовому забезпеченні інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств;
- інвестиційні послуги на ринку цінних паперів (торгівля цінними паперами; депозитарна діяльність зберігача цінних паперів; ведення реєстрів власників іменних цінних паперів; управління цінними паперами).

Під банківською інвестиційною діяльністю банківських установ слід розуміти діяльність банків, що спрямована на здійснення власних інвестицій, що передбачають розвиток послуг банку, завдяки фінансовим технологіям, а також надання послуг інвестиційного характеру клієнтам з метою отримання додаткового доходу та диверсифікації активів.

Сучасна вітчизняна економіка гостро потребує фінансових вливань для

технологічного та структурного оновлення виробництва, виходу на світові ринки, підвищення рівня життя. Важливу роль в активізації інвестиційного процесу, підвищення ефективності інвестування відіграють інституційні інвестори, передусім банки [5, с. 5]. За умов ринкової економіки банки, а саме інвестиційний напрямок їх бізнесу, покликані стати не лише важливою системою фінансування національної економіки, а й ефективним механізмом перерозподілу фінансових та інвестиційних ресурсів. Таким чином цей напрям банківського бізнесу посідає надзвичайно важливе місце.

При вивченні будь-якої наукової проблеми важливого значення набуває методологія наукового дослідження.

Методологія науки – це система методологічних і методичних принципів і прийомів, операцій і форм побудови наукового знання. Питання методології досить складне, оскільки саме це поняття тлумачиться по-різному. Багато зарубіжних наукових шкіл не розмежовують методологію і методи дослідження. У вітчизняній науковій традиції методологію розглядають як учення про методи пізнання або систему наукових принципів, на основі яких базується дослідження і здійснюється вибір сукупності пізнавальних засобів, методів, прийомів. Найчастіше методологію тлумачать як сукупність прийомів дослідження, що застосовуються в якійсь науці. Методику розуміють як сукупність прийомів дослідження, включаючи техніку і різноманітні операції з фактичним матеріалом. Похідним від методології є поняття «методологічний інструментарій дослідження». Під ним варто розуміти сукупність методів, що використовуються дослідником при вивченні наукової проблеми.

У дипломній роботі нами використані наступні методи: метод наукової абстракції; методи аналізу і синтезу; статистичний метод; графічний метод; табличний метод; метод порівняння. Розглянемо детальніше кожен з методів і яким чином він буде застосовуватись у нашому дослідженні.

Метод наукової абстракції, який ще називають логічним методом. Суть цього методу полягає в тому, що, досліджуючи певний економічний факт або процес, відділяють його випадкові, швидкоплинні чи другорядні ознаки від

усталених і типових. Цей метод використовується нами при дослідженні банківської інвестиційної діяльності, її відокремлено розглядаємо від інших видів діяльності банківських установ, а також при дослідженні класифікаційних ознак та різновидів банківських інвестицій.

Аналіз – це розчленування економічного явища чи процесу на окремі елементи, і вивчення їх відокремлено один від одного, тоді як синтез навпаки – об'єднання окремих елементів в одне ціле і вивчення їх як цілісної взаємопов'язану систему. Аналіз здійснюємо при дослідженні особливостей розвитку банківської інвестиційної діяльності в умовах діджиталізації економіки.

Статистичний метод передбачає використання у науковому дослідженні різних статистичних даних Національного банку України, Державного комітету статистики України, Міністерства фінансів України, Асоціації українських банків. Цей метод використовуємо при дослідженні розвитку вітчизняної інвестиційної діяльності та інноваційних інвестицій банків.

Графічний та табличний методи передбачають представлення статистичних даних у вигляді графіків, діаграм, таблиць. Графічний і табличний методи нами представлені у вигляді різноманітних графіків та діаграм, таблиць для кращого сприйняття поданої інформації.

Метод порівняння – один з найпоширеніших методів пізнання, який встановлює подібність або відмінність різних об'єктів дослідження за певними ознаками і результатом якого є відносна величина, яка показує у скільки разів порівнювана величина більша (менша) за базисну. Цей метод знайде своє відображення при дослідженні вітчизняного законодавства банківської інвестиційної діяльності.

Отже, інвестиційна діяльність сприяє досягненню ефективного результату банку. Необхідність інвестиційної діяльності банків обумовлена взаємозалежністю розвитку банківської системи та економіки в цілому. З одного боку, банківські установи зацікавлені в стабільному економічному середовищі, що є необхідною умовою їхньої діяльності, а з іншого —

стабільність економічного розвитку багато в чому залежить від високого ступеня надійності банківської системи, її ефективного функціонування.

1.2. Класифікаційні ознаки та різновиди банківських інвестицій

Сьогодні існують різні класифікації банківських інвестицій. Проте є багато розмежувань та неточностей щодо їх видів, принципів та ознак. Використовуючи концептуальний підхід декількох авторів, С. К. Реверчук пропонує уточнену класифікацію банківських інвестицій (додаток А).

Реальні банківські інвестиції – це вкладення капіталу в господарську діяльність банку чи іншого підприємства з метою одержання прибутку або досягнення соціального ефекту. Фінансові банківські інвестиції – це вкладення коштів у фінансові об'єкти інвестування, до яких можна віднести акції, облігації, казначейські зобов'язання, операції «РЕПО» та інші фінансові інструменти інвестування.

В основу поділу інвестицій на реальні і фінансові покладено такі важливі класифікаційні ознаки як (додаток Б): право власності на об'єкт інвестування; дохід інвестування коштів; повернення інвестору вкладених коштів; компенсація ризику втрати вкладених коштів.

З метою надання найбільш повної інформації про напрями інвестування, а також для забезпечення процесів обліку, аналізу та планування інвестиційної діяльності інвестиції класифікують за різними ознаками [5]: за формою власності: державні; приватні; іноземні; спільні; за суб'єктами інвестування: інвестиції юридичних осіб; інвестиції фізичних осіб; за об'єктами вкладання коштів: реальні; фінансові; споживчі; за характером участі в інвестуванні: прямі – безпосередня участь інвестора у виборі об'єкта інвестування; непрямі – опосередкована участь інвестора у виборі об'єкта інвестування.

Під прямими інвестиціями, насамперед, розуміють безпосередню участь інвестора при виборі об'єкта інвестування коштів. Пряме інвестування здійснюють, в основному, підготовлені інвестори, які мають достатньо точну

інформацію про об'єкт інвестування і добре обізнані з механізмом інвестування. Якщо прями інвестиції мають форму вкладів у цінні папери, то, як правило, ними забезпечується контрольний пакет акцій або інша форма контрольної участі.

Портфельні (непрямі) інвестиції здійснюються у формі створення портфелів цінних паперів, які належать різним емітентам і не забезпечують контрольну участь і пряме управління об'єктом інвестицій. Мета портфельних інвестицій (на відміну від прямих) – отримання прибутків від зростання курсової вартості портфеля, від створення ними стабільних грошових потоків (дивідендів, процентів) при диверсифікації ризику.

Крім операцій з цінними паперами як інвестиційних операцій, банк здійснює прями банківські інвестиції, які можна класифікувати так:

- інвестиції у власну діяльність. Це, насамперед, інвестиції у власні основні засоби та інші вкладення, які збільшують вартість власних активів банку;

- інвестиції в інші види діяльності. Ці інвестиції здійснюються:

- а) за рахунок коштів банку. Вони спрямовуються на створення підприємств чи участь у їхній діяльності (окрім купівлі акцій), які, передусім, є елементами інфраструктури банківської діяльності;

- б) за рахунок кредитних ресурсів. Кредитування клієнтів банків на інвестиційні потреби здійснюється як за рахунок кредитних ресурсів, залучених власними силами банку, так і за рахунок обслуговування цільових кредитних ресурсів на інвестиційні цілі зовнішнього походження.

Згідно з Законом України «Про банки і банківську діяльність» [28], банки мають право здійснювати прями інвестиції без письмового дозволу Національного банку України у разі, якщо:

- інвестиція в будь-яку юридичну особу становить не більше 5 % регулятивного капіталу;

- юридична особа, в яку здійснюється інвестиція, веде виключну діяльність з надання фінансових послуг;

– регулятивний капітал банку повністю відповідає вимогам для інвестицій, встановлених нормативно-правовими актами Національного банку України.

Пряма чи опосередкована участь банку в капіталі будь-якого підприємства, установи не повинна перевищувати 15% капіталу банку. Сукупні інвестиції банку не повинні перевищувати 60% розміру капіталу банку.

Сьогодні в економічній літературі трапляються різноманітні за обсягом інформації та ступенем деталізації підходи щодо класифікації інвестицій і інвестиційної діяльності банку.

Вкладення банків в економіку України здійснюється у двох основних формах: 1) пряме фінансування інвестиційних проектів (реальні інвестиції); 2) вкладення в цінні папери (фінансові активи). До інвестиційних вкладень ми включаємо і банківські інвестиційні кредити. Вкладення в цінні папери і надання кредитів формують інвестиційно-кредитний портфель банку. Щодо інвестування банку в рухоме і нерухоме майно, то таке інвестування розглядають окремо від інвестування в цінні папери.

Сьогодні в економічній літературі визначили нові форми інвестицій, які входять до складу реальних інвестицій – інноваційні інвестиції та інтелектуальні інвестиції.

Інноваційні інвестиції – це вкладання в нововведення [25, с. 13]. Поняття «інновація» походить від англ. «innovation» – нове науково-технічне досягнення, нововведення як результат впровадження новизни. Взагалі, за стабільної економіки всі інвестиції повинні бути водночас інноваціями. Основними формами інноваційних інвестицій є вкладання коштів у: придбання ліцензій, патентів, «ноу-хау», програмних продуктів; фінансування наукових розробок, науково-технічних програм; підготовку спеціалістів підприємства. За умов кризи можливі інвестиції на підтримку діючих технічно відсталих виробничих фондів.

Інтелектуальні інвестиції – це вкладання в об'єкти інтелектуальної власності, що випливають з авторського права, винахідницького і патентного

права, права на промислові зразки і корисні моделі [25, с. 13]. Інноваційна форма здебільшого складається з інтелектуальних інвестицій.

Для характеристики банківських інвестицій доречною є класифікація інвестицій за такими ознаками, як рівень доходності та рівень інвестиційного ризику, які пропонує І. О. Бланк. Відповідно до першої ознаки він поділяє інвестиції на такі види:

- високодохідні інвестиції, які характеризують вкладання капіталу в інвестиційні проекти або фінансові інструменти, очікуваний рівень чистого інвестиційного прибутку за якими набагато перевищує середню норму цього прибутку на інвестиційному ринку;

- середньодохідні інвестиції – очікуваний рівень чистого інвестиційного прибутку за інвестиційним проектом і фінансовими інструментами цієї групи, приблизно відповідають середній нормі інвестиційного прибутку на інвестиційному ринку;

- низькодохідні інвестиції. За цією групою об'єктів інвестування очікуваний рівень чистого інвестиційного прибутку зазвичай є значно нижчим від середньої норми цього прибутку;

- недохідні інвестиції – група об'єктів інвестування, вибір і реалізацію яких інвестор не пов'язує з отриманням прибутку. Такі інвестиції мають зазвичай цілі досягнення соціального, екологічного й інших видів внутрішньоекономічного ефекту.

Банківський інвестиційний ризик – це ймовірність того, що події, очікувані або неочікувані, можуть мати негативний вплив на капітал та/або надходження банку.

За рівнем інвестиційного ризику І. О. Бланк виділяє такі види інвестицій [5, с. 26]:

- безризикові інвестиції, які характеризують вкладення коштів у такі об'єкти інвестування, за якими відсутній реальний ризик втрати капіталу чи очікуваного доходу і практично гарантовано отримання реальної суми чистого інвестиційного прибутку;

- низькоризикові інвестиції, які характеризують вкладення коштів у такі об'єкти інвестування, ризик за якими значно нижчий за середній;
- середньоризикові інвестиції – це інвестиції, рівень ризику за якими приблизно відповідає середньому на ринку;
- високоризикові інвестиції, рівень ризику за якими зазвичай набагато перевищує середній;
- спекулятивні інвестиції, які характеризуються вкладанням капіталу в найбільш ризикові проекти чи інструменти інвестування, за якими очікується найвищий рівень інвестиційного доходу.

Враховуючи особливості та основні риси інвестиційних проектів, можна їх класифікувати [31]: за часовим проміжком (тактичні, динамічні); за напрямками інвестування (промислові, фінансові, інноваційні, галузеві, регіональні, національні, міжнародні); за типом доходів (дохід від скорочення витрат, дохід від розширення, дохід від нових ринків збуту, дохід від нових сфер бізнесу, дохід від зниження ризику виробництва і збуту, соціальний ефект); за метою інвестування (продовження існуючого бізнесу в незмінних масштабах, зниження поточних виробничих витрат, збільшення випуску продукції і розширення ринку послуг, випуск нових продуктів, проект з екологічним навантаженням); за формою інвестування (нульовий проект, реконструкція, розширення, реабілітація та перепрофілювання).

Вважаємо, що доцільно класифікувати банківські інвестиції залежно від об'єктів вкладання капіталу, а саме на реальні (капітальні) інвестиції банку, що поділяються на: інвестиції у власний бізнес та інвестиції в інші види діяльності; фінансові банківські інвестиції, що сьогодні найбільш популярні, це інноваційні інвестиції.

Вітчизняні банки дедалі частіше прагнуть через свою діяльність досягнути певного соціального ефекту. Зважаючи на це, доцільно здійснити поділ доходу від банківського інвестування за формами його одержання на матеріальні вигоди та соціальні вигоди. Банківські установи отримують матеріальний дохід від інвестицій у формі грошових надходжень (процентів,

дивідендів тощо), залучення до користування іншими банківськими продуктами клієнтів, які отримали в банку інвестиційні кредити. Соціальні вигоди банківська установа отримує через інвестування ресурсів у поліпшення умов праці своїх працівників, а також через підвищення престижу банківської установи, що є одним з ключових завдань більшості вітчизняних банків і, в результаті, допомагає збільшити матеріальний прибуток.

Таким чином, існує багато різноманітних класифікаційних ознак банківських інвестицій, серед яких можна виділити дві основні форми – реальні та фінансові інвестиції. Інвестиції банків визначають напрями банківського інвестування в ринковій економіці, включаючи цифровізацію економіки та сучасний онлайн-банкінг та інші фінансові технології. Усі класифікаційні ознаки банківської інвестиційної діяльності є взаємопов'язані.

1.3. Значення та місце інвестиційної діяльності банків в національній економіці

Інвестиційну діяльність банку можна розглядати як безпосередні вкладення банками коштів в національну економіку, тобто діяльність із здійснення банківських інвестицій. Завдяки участі банків в інвестиційних процесах забезпечується переливання грошових капіталів від одних суб'єктів інвестиційних відносин (інвесторів, кредиторів) до інших (позичальників), що сприяє рівномірному розподілові фінансових ресурсів між різними сферами господарської діяльності. Банк може інвестувати у власну діяльність, тобто споживати інвестиції, також може бути й інвестиційним кредитором, тобто здійснювати інвестиційне кредитування. Споживання інвестицій банківською установою може відбуватись й через емісію нею цінних паперів та розміщення їх на первинному ринку цінних паперів для залучення коштів інвесторів.

Банківські інвестиційні кредити наповнені особливим економічним змістом. Кредитні інвестиції в банку в мікроекономічному аспекті – з позиції банку як економічного суб'єкта – можна розглядати як окремий вид діяльності,

у процесі якої банк кредитує за рахунок власних і залучених ресурсів інвестиційні процеси юридичних і фізичних осіб з метою отримання доходів.

Інвестиційну діяльність банківської установи в мікроекономічному аспекті розглядають як діяльність, у процесі якої банк виступає в ролі інвестора, вкладаючи інвестиційні ресурси на певний термін у створення або ж придбання реальних активів та купівлю фінансових інструментів із метою отримання прямих і непрямих доходів. У макроекономічному аспекті інвестиційна діяльність спрямована на задоволення інвестиційних потреб суб'єктів підприємництва зокрема та економіки загалом.

Особливістю банківського інвестування шляхом кредитування, що відрізняє його від інвестування інших суб'єктів, є те, що воно має одночасно відповідати вимогам Закону України «Про інвестиційну діяльність», який регламентує здійснення інвестиційної діяльності в цілому на території України, а також вимогам законодавчих і нормативних актів, що регулюють банківську діяльність у частині кредитування [31, с. 196].

Поряд із здійсненням інвестиційної діяльності банки також приділяють увагу наданню інвестиційних послуг клієнтам.

Інвестиційні послуги можна поділити на такі: послуги андеррайтингу, брокерські, трастові, депозитарні, консалтингові послуги, послуги з обслуговування процесів злиття-поглинання та інші. Кожна з цих послуг посідає дуже важливе місце в економічній системі. Важливість та необхідність існування інвестиційних послуг зумовлюється тим, що цей напрям фінансових послуг є не лише джерелом доходів банку, а й сприяє взаємопроникненню фінансового й реального секторів економіки і надходженню до підприємств фінансових ресурсів [13].

Класичні інвестиційні послуги (андеррайтинг, обслуговування операцій злиття і поглинання) не є стабільним і постійним джерелом доходів, оскільки банки в цьому секторі дуже залежні від кон'юнктурних сплесків активності на ринках злиття-поглинання (ринки M&A) і первинного розміщення акцій на фондових біржах (IPO). Тому інвестиційна діяльність банків включає не лише

класичні інвестиційні послуги з андеррайтингу й обслуговування злиття і поглинання, а й передбачає великий спектр операцій: від класичного брокериджу до управління активами і сервісних функцій [14].

Серед інвестиційних послуг банку найбільш популярними у дрібних інвесторів є брокерські послуги. При виконанні брокерських функцій, банк виступає в якості агента або посередника в угоді купівлі-продажу цінних паперів на вторинному ринку та отримує за це комісійну винагороду [31]. При цьому він може представляти покупців і продавців цінних паперів.

Брокерська діяльність банків посідає важливе місце в економіці, оскільки багато господарських суб'єктів бажають і мають фінансову можливість придбати цінні папери, або ж хочуть їх продати, але не мають можливості вийти на фондовий ринок. Тому вони звертаються до банків, які є учасниками фондових бірж, з проханням здійснити за певну плату такі операції.

Брокерські послуги, які надаються вітчизняними банками, на даний час зазнають значної конкуренції з боку аналогічних послуг, які пропонуються іншими торговцями цінними паперами. Тому банки постійно повинні вдосконалювати брокерські послуги, пропонувати нижчі ціни або більш якісні послуги, ніж інші конкуренти-торговці цінними паперами [31, с. 109].

В Україні серед перспективних напрямів функціонування комерційних банків особливе місце може належати трастовим операціям, які передбачають управління цінними паперами та виконання інших послуг в інтересах і за дорученням клієнта на правах його довіреної особи [27, с. 109]. Зокрема, трастовими операціями в інвестиційному банківництві будуть операції з управління цінними паперами. Договір між банком і клієнтом про управління цінними паперами повинен містити інвестиційну декларацію управителя, яка визначає напрями та способи інвестування коштів та цінних паперів.

Інвестиційні трастові операції банків посідають важливе місце в економічній системі, оскільки банки інвестуватимуть кошти клієнтів у високодохідні цінні папери для забезпечення клієнту доходу, обумовленого в договорі довірчого управління, а також певного, прийняттого для себе доходу

як різниці між доходом від інвестування в цінні папери та доходом, який банк повинен виплатити клієнту. Таким чином, відбувається ефективніше використання вільних грошових коштів клієнтів.

Банки також надають і консультаційні послуги стосовно випуску й обігу цінних паперів. Здійснюючи надання цих послуг, банк виконує функцію інвестиційного радника, оскільки в силу своєї специфічної діяльності банки є суб'єктами, які генерують значний обсяг економічної та іншої інформації, що не доступна для інших компаній і фізичних осіб. Цей привілейований статус робить банківські установи одними з головних продавців інформації та вимагає розробки механізмів її доведення до споживачів.

Банківські консультаційні послуги у сфері інвестицій стосуються, насамперед, прибутковості розташування капіталів у фінансові активи (акції, облігації). В Україні банки можуть здійснювати консалтинг щодо операцій, пов'язаних із цінними паперами, як для емітентів, так і для інвесторів. Для емітентів банки надають весь комплекс консультацій з аналізу ринку і перспектив залучення коштів від емісії цінних паперів.

Для інвесторів банківські установи можуть здійснювати: аналіз фондового ринку та прогнозування його наступної динаміки; оцінку цінних паперів; визначення та кількісний вимір ймовірних ризиків інвестування; формулювання інвестиційної стратегії на основі визначених цілей та відношення до ризику; оцінку очікуваної ефективності вкладень.

Банківські установи, серед усіх перерахованих вище послуг, можуть також виконувати роль зберігачів (за бездокументарної форми випуску ЦП) та реєстраторів іменних цінних паперів (за документарної форми випуску). Депозитарні послуги сьогодні є одним із найширокомасштабніших видів інвестиційних послуг банків України.

Депозитарна система в інфраструктурі фондового ринку виникла як елемент обслуговування професійних учасників фондового ринку, основною діяльністю яких є укладання угод із цінними паперами [25, с. 117]. У ринковій економіці учасникам таких угод необхідна структура, що сприяла б

прискоренню розрахунків на організованих ринках цінних паперів і могла оперативно реєструвати зміну власника цінних паперів, а також відповідає вимогам щодо високої ефективності послуг, які надаються в процесі укладання та обслуговування угоди, якою й виступає депозитарна система. Одним з ключових елементів депозитарної системи є банківські установи, на які в Україні припадає більшість депозитарних послуг.

Важливим напрямком банківської інвестиційної діяльності є участь в угодах злиття-поглинання (Mergers&Acquisitions, або M&A), яка включає в себе як консультування щодо купівлі-продажу підприємств або часток у компаніях, так і оформлення самої угоди. Злиття і поглинання є операціями, які разом з переходом прав власності мають на увазі, перш за все, зміну контролю над підприємством. Тому придбання незначних, в тому числі орієнтованих виключно на здобуття спекулятивного доходу, пакетів акцій приватними особами та інституційними інвесторами – портфельні інвестиції – до них не відносяться. Поняття поглинання охоплює придбання всього підприємства, окремих його частин, а також стратегічну участь у капіталі [11, с. 20]. Злиття ж розглядається як об'єднання активів двох чи більше компаній з метою створення нової компанії.

Як правило, банк представляє інтереси однієї зі сторін угоди. Якщо мова йде про угоду, де банк виступає на стороні продавця, може знадобитись досить велика підготовча робота з реструктуризації компанії і підготовки її до продажу, щоб збільшити вартість, а отже, вигоду акціонерів, які продають свої акції. В подальшому банк займається пошуком потенційних інвесторів, а також вибором серед них найбільш прийняттого для продавця. У тому випадку, коли банк представляє покупця, його головне завдання – допомогти клієнту в прийнятті правильного інвестиційного рішення, тобто пошуку об'єкта поглинання, який найбільше відповідає потребам клієнта.

Важливу нішу займають інвестиційні банки, діяльність яких спрямована виключно на здійснення інвестиційних операцій та надання послуг інвестиційного характеру. Інвестиційний банк є ключовою ланкою між

промисловим підприємством, що прагне мобілізувати капітальні ресурси для реалізації певного проекту, та інвесторами як інституційними, так й індивідуальними [1, с. 46].

Традиційним видом діяльності інвестиційних банків є андеррайтинг. Тому класичні інвестиційні банки – це фінансові інститути, що гарантують емісію і розміщення цінних паперів. Проте сьогодні їх діяльність не обмежується лише наданням цієї інвестиційної послуги. Сучасні інвестиційні банки можуть [1, с. 45]:

- діяти як брокери або дилери на вторинному ринку цінних паперів;
- виступати консультантами для підприємств;
- надавати фінансову інформацію про ситуацію на фондовому ринку;
- провадити операції із нерухомістю;
- брати участь у фінансуванні складних проектів і проектному фінансуванні;
- виступати фінансовими агентами компаній при злитті, поглинанні та реструктуризації;
- брати участь у прямих інвестиціях, надавати довгострокові й середньострокові кредити позичальникам;
- управляти іпотекою і венчурним капіталом;
- брати участь в управлінні взаємними фондами і виступати фінансовими менеджерами для пенсійних фондів;
- надавати послуги з управління інвестиційним портфелем.

Підсумувавши вище наведене, можна стверджувати, що основним завданням функціонування інвестиційних банків є акумулювання довгострокового капіталу та його ефективного розміщення. Тому інвестиційний банк як спеціалізовану фінансово-кредитну установу можна розглядати у площині основного гравця ринку довгострокових інвестиційних ресурсів. Пасиви інвестиційних банків формуються за рахунок власної емісійної діяльності і міжбанківського кредиту.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКІВ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

2.1. Аналіз інвестиційної діяльності банків у цифровій економіці

Під впливом інформаційних технологій вже відбуваються та будуть продовжуватись такі інноваційні зміни: розробка нових банківських продуктів і послуг, віртуальні банківські технології, комплексне використання нових інформаційно-комунікаційних технологій для електронного та інтегрованого маркетингу, створення сховищ даних для збору, збереження та аналітичної обробки внутрішньої інформації, нові компетенції та кваліфікації банківських працівників, нове спеціалізоване моно- та багатофункціональне банківське обладнання. Поряд із цим традиційний банківський бізнес поступово все більше буде змінюватись.

Вплив інноваційних фінансових технологій на функціонування банківського сектору проявляється у декількох напрямках: 1) трансформація існуючих видів фінансових послуг і поява нових їх різновидів; 2) удосконалення банківських технологій і процесів; 3) виникнення нового суб'єкта фінансового ринку – ФінТех-стартапів. Вплив фінансово-технологічних інновацій за першим напрямком доцільно розглядати у розрізі основних видів банківських послуг – здійснення грошових платежів і переказів, відкриття і ведення поточних рахунків і депозитних вкладів, видачі кредитів. Так, щодо здійснення грошових платежів і переказів можна відмітити витіснення готівкових операцій безготівковими, розвиток електронних грошей, криптовалют та мобільних грошових продуктів. Дані, які отримують банківські установи про проведені транзакції (рух коштів по рахункам, операції в торговельній мережі), формують великий масив статистичної інформації, який завдяки інноваційним технологічним рішенням можна використовувати для оцінки кредитоспроможності позичальників в автоматизованому режимі, аналізу структури банківського ринку, прогнозування попиту на окремі банківські продукти та для багатьох інших цілей. Автоматична обробка

великих обсягів інформації засобами штучного інтелекту дозволяє формувати рекомендації з питань інвестиційного менеджменту та управління активами.

Розвиток ринку цінних паперів, можливість отримати додаткові доходи від операцій із цінними паперами, постійна конкуренція банків з іншими фінансовими-кредитними установами зумовлюють те, що банки всіх розвинених країн, окрім традиційних кредитних операцій, активно займаються портфельними інвестиціями.

Розглянемо портфель цінних паперів банківських установ у загальних активах банків та у ВВП країни у 2016-2020 рр.

Таблиця 2.1

Портфель цінних паперів банківських установ у загальних активах банків у 2016-2020 рр.

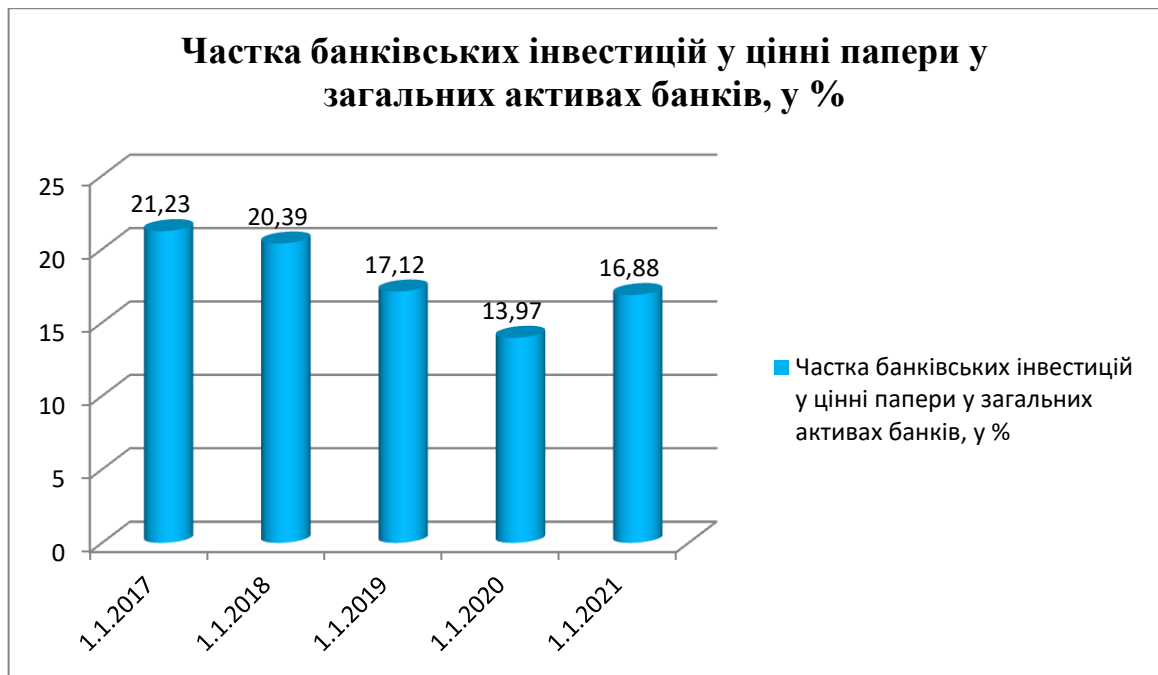
Показники	Роки				
	2016	2017	2018	2019	2020
ВВП, млн грн	2383182	2982920	3558706	3974564	4194102
Активи банків (усього), млн грн	1256299	1336358	1360764	1494460	1822814
Портфель цінних паперів банківських установ, млн грн	332273	425790	480608	538943	791345
у тому числі:					
ОВДП, млн грн	255832	361470	374987	336467	519498
Частка ЦП у активах банку, %	26,45	31,86	35,32	36,06	43,41
Частка ОВДП у портфелі цінних паперів банків, %	76,99	84,89	78,02	62,43	65,65
Частка цінних паперів банківських установ у ВВП країни, %	13,94	14,27	13,51	13,56	18,87

Джерело: складено автором на основі: [23; 24]

На інвестиції в цінні папери українські комерційні банки за останній рік виділили близько 17% від загальних активів банків. На табл. 2.4 можна побачити динаміку вкладень у цінні папери та загальну суму активів банків за 2016-2020 рр.

Як видно з рисунку 2.1, протягом останніх років спостерігається негативна тенденція, що призводить скорочення частки банківських інвестицій у цінні папери, при цьому спостерігається зростання загальних активів банків в Україні.

Джерело: складено на основі [8]

Рис. 2.1. Частка банківських інвестицій у цінні папери у загальних активах банків України, у %

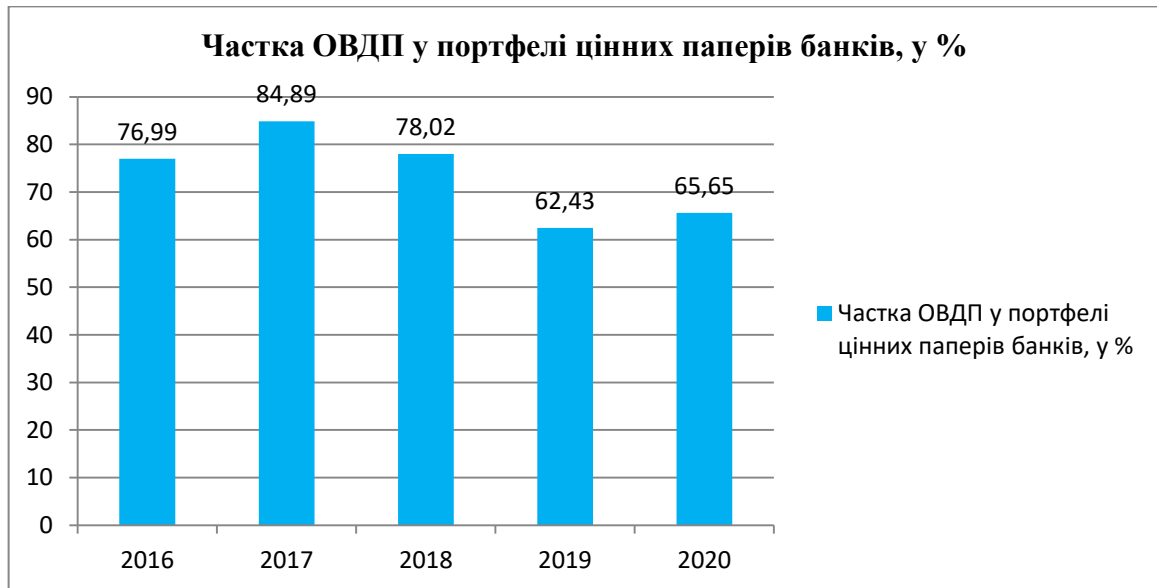
До того ж позитивним моментом є зростання частки інвестицій в цінні папери у загальних активах банків за останні два роки (з 13,97% у 2019 році до 16,88% у 2020 році). За досліджуваний період найкращий показник був за 2016 р., а саме 21,23%, що на 4,35% більше, ніж за 2020 р.

Джерело: складено на основі [8]

Рис. 2.2. Портфель цінних паперів банківських установ України у 2016-2020 рр., млн грн

З рис. 2.2 видно, що в період з 2016 по 2020 рр. вкладення у портфель цінних паперів зростали. Їхня частка в загальних активах в 2020 р. порівняно з 2016 р. зросла на 16,96 %. Значний стрибок в інвестуванні в цінні папери спостерігаємо у 2020 р. Збільшення інвестування в діяльності банківських установ викликане зменшенням виданих кредитів в умовах системної банківської кризи, а також появою на ринку інструментів у формі ОВДП.

Джерело: складено автором на основі: [8; 23; 24]

Рис. 2.3. Частка ОВДП у портфелі цінних паперів банків України у 2016-2020 рр., %

На рис. 2.3 видно, що основну частку у портфелі цінних паперів займають ОВДП. У 2016 р. частка ОВДП у портфелі цінних паперів складала 76,99 %, що на 7,9 % менше, ніж у 2017 р. (у цей рік спостерігалась найбільша відсоткова частка). У 2019 р. та 2020 р. відбулось значне зменшення, а саме 62,43 % і 65,65 % відповідно. Банки є активними учасниками ринку, оскільки коефіцієнт активності інвестиційної діяльності зростає з темпом приросту 44,18 % у 2020 р. порівняно з 2018 р. і досягає 35,57 %. Зниження частки ОВДП у портфелі цінних паперів банків є позитивним явищем, оскільки інвестуючи в ОВДП банки втрачають прибуток та кредитують економіку. Темп приросту портфеля цінних паперів банківських установ в Україні має позитивну тенденцію розвитку інвестиційних операцій банків з цінними паперами. Частка цінних паперів банківських установ у ВВП країни за 2020 р. становила 18,87 %, що на

5,31 % більше, ніж за попередній 2019 р. Все це показує відносно позитивну динаміку, що сприятиме розвитку інвестиційної діяльності банків у майбутньому. Вважаємо, що такий ріст пов'язаний також із діджиталізацією банківського бізнесу, зокрема. Перед банками постала проблема Digital-ери, що означає їх відкритість до інновацій, яка має прояв через інтеграцію маркетингу та ІТ, власне, що і є сутністю цифровізації. Банківський бізнес швидко повинен змінюватися та реагувати до нових впроваджених інновацій на ринку, у тому числі і в інвестиційній діяльності, що викликатиме інтерес з боку іноземних інвесторів.

Технологічна й організаційна гнучкість також є ключовими в процесі цифрової еволюції. Гнучкі ІТ-платформи необхідні для цифровізації моделей банківських операцій. Технологічні можливості становлять основну відмінність для банків у процесі задоволення потреб клієнтів [42, с. 336].

Вважаємо, що у вітчизняній практиці потрібно вирішити низку проблем розвитку інвестиційної діяльності банків в Україні, а саме:

- залишається достатньо низький рівень зацікавленості з боку іноземних інвесторів у цінних паперах вітчизняних емітентів;
- недостатній рівень розвитку фондового ринку в Україні;
- високі частки вкладень банків в ОВДП;
- недоліки в законодавстві України щодо функціонування ринку цінних паперів тощо.

В інвестиційній діяльності банки використовують спеціально розроблені програми для чіткого і швидкого відслідковування будь-яких змін на ринку цінних паперів. Здійснюючи різні види професійної діяльності на ринку цінних паперів в якості фінансового посередника або інфраструктурного учасника, банківські установи збільшують свої доходи та фінансовий результат, сума якого після розподілу збільшує власний капітал банку, а відтак і його інвестиційний потенціал.

На нашу думку, у контексті застосування Fintech послуг, доцільно виділити такі напрями підвищення банківської інвестиційної діяльності:

- впровадження та використання новітніх технологій збору та обробки інформації;
- аналіз об'єктів інвестиційної діяльності;
- застосування статистичних та математичних методів прогнозування та аналізу майбутньої вигоди від інвестиційної діяльності;
- моніторинг та контроль інвестиційного бізнесу банку тощо.

Онлайн-продаж ОВДП відкрив ринок інвестування для фіз. осіб – ПриватБанк. Онлайн-продаж облігацій внутрішньої держпозики фіз. особам, який запускає ПриватБанк за підтримки Мінфіну та НБУ, фактично відкриває для українців новий ринок інвестування в цінні папери. Саме банки сьогодні можуть запропонувати абсолютно нові технологічні рішення, що будуть розвивати внутрішній ринок позики для населення, який сьогодні в Україні фактично відсутній. Банк має стати для своїх вкладників насамперед фінансовим консультантом з питань інвестування в державні цінні папери та корпоративні облігації. ПриватБанк прагне змінити та змінює профіль своїх пасивів, тому його метою є розширити лінійку продуктів і стати провідником для клієнтів у світ інвестицій.

Новий сервіс онлайн-інвестування в ОВДП, на нашу думку, дозволить дати інвесторам можливість без зайвої бюрократії відкривати інвестиційні рахунки та купувати держпапери, отримувати виписки в держпаперах і легко керувати своїм портфелем. І головне – забезпечити відкритість інформації про котирування паперів і простий вхід і вихід з інвестицій «однією кнопкою».

У вересні ПриватБанк анонсував продаж населенню ОВДП через Приват24. Для запуску нового сервісу ПриватБанк спільно з НКЦПФР розробляє низку змін до нормативних актів, що спростять купівлю ОВДП для фіз. осіб, зокрема зміни до положення № 735 в частині спрощення процедури відкриття рахунку в цінних паперах і положення № 1708 в частині розподілу обов'язків між підрозділами банку під час проведення операцій з цінними паперами.

Таким чином, не зважаючи на те, що український ринок цінних паперів, порівняно з іншими країнами, лише на зародковій стадії свого розвитку, а деякі науковці навіть стверджують, що динамічний розвиток банківського сектору відбувається на фоні «прогресуючої стагнації фондового ринку», усе ж останнім часом банки почали приділяти більше уваги здійсненню операцій на цьому сегменті фінансового ринку.

2.2. Інструменти впливу цифрової економіки на інвестиційну діяльність банків України

Аналіз інвестиційної діяльності в Україні демонструє, що багато інвесторів проявляють інтерес до вітчизняного ринку, однак у той же час вони не поспішають вкладати ресурси і реалізувати масштабні інвестиційні проекти. Відповідно аналізу, до основних бар'єрів на шляху активізації даного процесу в Україні є [10]:

- широко розповсюджена корупція;
- нестабільна валюта і фінансова система загалом;
- військові дії на Донбасі;
- обтяжливе та мінливе законодавство;
- репресивні дії правоохоронних органів;
- складне податкове адміністрування;
- пожвавлення трудової міграції з України.

Усі чинники ризику розташовані в порядку зниження їхньої впливовості. Тому ми можемо бачити, що війна України з Росією лише третя в списку проблем, тоді як “старі” перешкоди у вигляді нестримної корупції та неефективності діючої судової системи залишаються на лідируючих позиціях. Так ми можемо побачити, на що більше звертають увагу інвестори, здебільшого іноземні, це міграційні процеси і настрої населення: виїзд за кордон кваліфікованого кадрового потенціалу.

До інших несприятливих чинників інвестиційного середовища експерти,

науковці та безпосередньо самі інвестори відносять [15], [41]:

- падіння міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, низька якість продукції, яка не відповідає світовим стандартам;
- досить вузький діапазон сфер інвестування, обтяжлива процедура оформлення документації та система оподаткування;
- надмірне регулювання інвестиційної діяльності та недосконалість нормативно-правової бази щодо регулювання інвестиційної та підприємницької діяльності;
- слабка валютна регуляція та непослідовна політика Національного банку України;
- низька продуктивність економіки, що обумовлюється неплатоспроможністю великої кількості українських підприємств, низький рівень відповідальності за дотримання умов контракту;
- висока міжнародна конкуренція, здебільшого коли мова йдеться про капіталовкладення з ЄС, адже існує сильна конкуренція зі сторони Польщі, Угорщини, Чехії тощо. Ці країни розташовані ближче до передових країн Європи а також саме в них спрямований основний потік трудових мігрантів з України.

Таким чином, можна зробити висновок, що ключовою причиною низької інвестиційної активності банків є відсутність ефективно функціонуючого фондового ринку та вища привабливість за критеріями «ризик-дохідність» альтернативних варіантів розміщення банківських ресурсів.

Основні проблеми інвестиційної діяльності в Україні – відсутність довгострокових фінансових ресурсів, низька ліквідність, обмежений набір фінансових інструментів і якісних емітентів. В Україні фактично відсутні публічні компанії, які зацікавлені в залученні фінансування всередині країни. В результаті вітчизняні банки та банківська система в цілому не виконує свою основну функцію – акумулювання фінансових ресурсів і спрямування їх в розвиток економіки.

Інвестиційна діяльність кожної держави має відповідати

загальнонаціональним стратегічним цілям та інтересам. Не є винятком і Україна, стратегічним завданням якої є економічне зростання та поліпшення добробуту народу через реалізацію моделі інвестиційного розвитку держави.

Незважаючи на всю складність ситуації, експерти бачать певні перспективи для його розвитку, особливо в частині формування необхідної нормативної бази. 2017-2018 рр. можна сміливо назвати реформаторськими. Був прийнятий ряд законів, які покликані стимулювати активність в даному сегменті. НКЦПФР на законодавчому рівні дозволила українцям торгувати цінними паперами іноземних компаній. До цього напряму купити акції Facebook або Apple в українського інвестора не було можливості. Крім того, регулятор спростив для нерезидентів процедуру розміщення акцій на фондовому ринку України.

У липні 2018 року Президент підписав Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сприяння залученню іноземних інвестицій». Також був прийнятий Закон України «Про валюту і валютні операції», що значно полегшило процедуру здійснення інвестування у валютні цінності.

Слід зазначити, що майбутній розвиток інвестиційної діяльності вітчизняних банків нерозривно пов'язаний із впровадженням довгострокових інструментів накопичення капіталу. Пожвавлення інвестиційної діяльності можливо в разі впровадження накопичувальної пенсійної системи, що сформує довгостроковий фінансовий ресурс. На перших порах це активізує ринок облігацій, а слідом за цим і ринок акцій. Для подальшого розвитку ринку необхідне продовження лібералізації регулювання і підвищення захисту прав акціонерів. Таким чином, ми бачимо, що інвестиційна активність банківських структур на національному ринку гальмується низкою чинників макроекономічного характеру. Вплив зазначених чинників також відчуває 95% вітчизняних банків України, що напряму впливає на їх інвестиційну діяльність як в частині вибору напрямів інвестування, так і на обсяг таких операцій. Нажаль, вирішення проблем потребує реалізацію низки макрорівневих заходів і

окремий банк вплинути на це не може.

Частково ця проблема може бути вирішена шляхом здійснення заходів щодо ефективного управління ризиками за інвестиційними портфелями вітчизняних банків, а саме:

- розроблення ефективної інвестиційної стратегії;
- застосування теорії портфельного інвестування;
- удосконалення взаємодії банківських та пара-банківських установ на інвестиційному ринку;
- застосування системного підходу щодо управління ризиками за активними та пасивними операціями банків.

Якщо розглядати успіхи інвестиційної діяльності вітчизняних банків в умовах цифровізації економіки, то можемо побачити що це є відкриття нових інвестиційних структур банками, страховими компаніями та торговцями цінними паперами. Новим інструментом для залучення інвестицій в українську економіку стали інститути спільного інвестування (ІСІ), а новою інституцією — компанії управління активами (КУА). За станом на 01.01.2010 р. в Україні створено 975 пайових і корпоративних інвестиційних фондів. Серед багатьох видів ІСІ для України найбільш перспективними вважаються пайові інвестиційні фонди (ПІФ) і венчурні інвестиційні фонди. ПІФи як найбільш проста форма ІСІ сприяють перетворенню заощаджень в інвестиції. Венчурні інвестиційні фонди, працюючи виключно із засобами юридичних осіб, дозволяють забезпечити довгостроковими інвестиціями підприємства інноваційного, новаторського напрямку, перспективні проекти, зростаючий бізнес. Вітчизняні банки також створюють власні ІСІ на правах юридичної особи, що дозволяє залучити через фонди фінансові ресурси, які, на відміну від банківських депозитів, не резервуються і, отже, можуть бути використані ефективніше. Подальший розвиток ІСІ припускає систематизацію структури активів існуючих інвестиційних фондів, розширення списку категорій фондів з урахуванням складу та структури активів за результатами глибокого вивчення успішної практики зарубіжних країн, розширення зони дії фондів з урахуванням

галузевої сегментації. Досить перспективним, є створення таких категорій фондів, як кредитний, іпотечний, рентний, хедж-фонд. Наприклад, кредитний закритий ПФ може використовуватися для фінансування проектів і видачі позик, купівлі прав вимоги за кредитними договорами у банків, реструктуризації заборгованості та поліпшення фінансових показників банківських установ. До складу активів кредитних фондів можуть входити: грошові кошти на рахунках і у вкладах, боргові інструменти, грошові вимоги за кредитними договорами або договорами позики, майно, інструменти хеджування ризиків зміни процентних ставок (ф'ючерси й опціони на процентні ставки). Основними перевагами кредитних фондів для банків є: відсутність додаткових обмежень за виданими кредитами та позиками; відсутність необхідності створювати резерви за виданими кредитами; поліпшення фінансових показників; можливість обміну кредитних портфелів (у т.ч. "проблемних").

Для недержавних пенсійних фондів (НПФ) кредитні фонди можуть бути цікаві при інвестуванні в реальний сектор, що дозволить отримати вищу прибутковість при максимально повному контролі всіх ризиків

Окрім вкладення в акції й облігації, фінансові інвестиції припускають вкладення коштів у похідні фінансові інструменти (деривативи), які включають ф'ючерсні та форвардні контракти, опціони, контракти на різницю, свопи. Сутність цих інструментів достатньо повно розкрито Дж. Маршаллом [2], А. Б. Фельдманом [3], О. М. Сохацькою [4] та іншими дослідниками.

Отже, подальші зусилля відносно розвитку інвестиційної банківської діяльності, повинні бути спрямовані на вдосконалення національного законодавства та нормативно-правового регулювання, розширення спектра інструментів, оптимальних відносно прибутковості, ліквідності та ризику з урахуванням особливостей українського фінансового ринку, відновлення довіри до цінних паперів і банківської системи в цілому, підготовку фахівців інвестиційного банкінгу, формування сприйняття інноваційних фінансових інструментів.

2.3. Законодавчо-правові інструменти розвитку інвестиційної діяльності банків в умовах цифровізації

Регулювання інвестиційної діяльності є складовою частиною державного регулювання економіки, одним із найважливіших інструментів державної підтримки інвестиційної діяльності та інструментом реалізації інвестиційної політики держави. Метою державного регулювання інвестиційних процесів є забезпечення реалізації соціальних, економічних, науково-технічних програм розвитку суспільства та державний захист і підтримка інвестицій.

Державне регулювання – це сукупність інструментів, за допомогою яких відповідні органи держави на базі законодавства та в межах своєї компетенції здійснюють вплив на процес функціонування тієї чи іншої сфери суспільного життя [33].

Державне регулювання банківської діяльності – це система, яка виконує функції формування тактичного банківського законодавства і провадить банківський нагляд. Інструменти державного регулювання банківської інвестиційної діяльності поділяються на дві групи – правові та економічні. Від раціонального застосування названих інструментів і залежить активізація інвестиційного процесу [27].

Державне регулювання інвестиційної діяльності банків на ринку цінних паперів здійснюється у таких формах: створення (формування) законодавчої бази; видача ліцензій на здійснення професійної діяльності на ринку цінних паперів; видача письмових дозволів на здійснення операцій з цінними паперами; регулювання інвестиційної діяльності банків на ринку цінних паперів; контроль за дотриманням банками законодавства, що регулює їх інвестиційну діяльність на ринку цінних паперів; встановлення правил і стандартів здійснення банками операцій на ринку цінних паперів та ін. При цьому головним завданням державного регулювання є узгодження інтересів усіх суб'єктів фондового ринку через (шляхом) встановлення необхідних обмежень і заборон у їхніх взаємовідносинах, а також непряме втручання у їх діяльність [31].

Інвестиційна діяльність банківських установ в Україні регулюється такими нормативно-правовими актами: Господарський кодекс України; Закон України «Про банки і банківську діяльність»; Закон України «Про Національний банк України»; Закон України «Про інвестиційну діяльність»; Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки»; Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні»; Постанова Національного банку України «Про затвердження інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні».

Господарський кодекс України, загалом, визначає основні засади господарювання в Україні, а також регулює господарські відносини, що виникають між суб'єктами господарювання. Відповідно до цього кодексу банк, як юридична особа-суб'єкт господарювання, має право випускати від свого імені акції та облігації і реалізовувати їх громадянам та іншим юридичним особам. Також банк може придбавати акції та інші цінні папери інших суб'єктів господарювання. Крім цього, банківські установи можуть здійснювати операції купівлі-продажу цінних паперів, виступаючи від імені, в інтересах і за рахунок клієнта, тобто бути посередниками у сфері випуску та обігу цінних паперів. Господарський кодекс України також визначає, що банки, як торговці цінними паперами, можуть бути засновниками фондової біржі.

Закон України «Про інвестиційну діяльність» визначає загальні правові, економічні та соціальні умови інвестиційної діяльності на території України і спрямований на забезпечення ефективного інвестування національної економіки [29]. Цей законодавчий акт визначає суб'єкти та об'єкти інвестиційної діяльності. Суб'єктами інвестиційної діяльності є інвестори і учасники інвестиційної діяльності. Закон України «Про інвестиційну діяльність» визначає також джерела коштів, за рахунок яких може здійснюватись інвестиційна діяльність. Зокрема, такими джерелами у інвестиційній банківській діяльності є власні фінансові ресурси, позичені кошти (облігаційні позики, банківські кредити), залучені кошти (внески громадян і юридичних осіб) банку. Також цим законом встановлено право

інвестора у самостійному виборі цілей, напрямів, видів й обсягів інвестицій.

Закон України «Про Національний банк України» встановлює правила проведення інвестиційних операцій та надання інвестиційних послуг, їх обліку, здійснює нагляд за виконанням встановлених правил, видає письмові дозволи, що дають можливість проводити інвестиційні операції та надавати інвестиційні послуги, встановлює нормативи інвестування для банківських установ. НБУ також може здійснювати операції з цінними паперами на відкритому ринку, які вітчизняні банки купують, або продають. Таким чином, НБУ реалізує грошово-кредитну політику держави.

Закон України «Про банки і банківську діяльність» визначає операції, які може здійснювати банк, зокрема, в інвестиційному напрямку його діяльності, а саме: кредитні операції, включаючи інвестиційне кредитування; операції на ринку цінних паперів від свого імені; інвестиції у статутні фонди та акції інших юридичних осіб; операції за дорученням клієнтів або від свого імені з інструментами грошового ринку; довірче управління коштами та цінними паперами за договорами з юридичними та фізичними особами; депозитарну діяльність і діяльність з ведення реєстрів власників іменних цінних паперів; надання консультаційних та інформаційних послуг щодо банківських операцій [28].

Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» регулює відносини, що виникають під час розміщення, обігу цінних паперів і провадження професійної діяльності на фондовому ринку, з метою забезпечення відкритості та ефективності функціонування фондового ринку. Цим законом визначено, що лише банківським установам дозволено поєднувати свою основну діяльність з професійною діяльністю на фондовому ринку.

Банк, здійснюючи свою діяльність на фондовому ринку, може виступати одним з його учасників, а саме: емітентом (особою, яка здійснює випуск цінних паперів та їх розміщення), інвестором в цінні папери (особою, яка набула право власності на цінні папери з метою отримання доходу від вкладених в них

коштів), професійним учасником фондового ринку (особою, яка на підставі ліцензії, виданої Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, провадить на фондовому ринку професійну діяльність), а також входити до складу саморегулювальної організації професійних учасників фондового ринку (неприбуткового об'єднання професійних учасників фондового ринку). Банк як професійний учасник фондового ринку може здійснювати на ньому професійну діяльність: діяльність з торгівлі цінними паперами (брокерська діяльність, дилерська діяльність, андеррайтинг, діяльність з управління цінними паперами), депозитарну діяльність. Крім того, оскільки на фондовому ринку забороняється поєднувати діяльність з організації торгівлі та діяльність з управління активами інституційних інвесторів із іншими видами професійної діяльності, банки можуть бути засновниками, відповідно, фондової біржі та компанії з управління активами.

Законом України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» передбачено отримання ліцензії від Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку на право здійснення професійної діяльності на фондовому ринку України. Зокрема, банки повинні отримати ліцензії для здійснення брокерської діяльності, дилерської діяльності, андеррайтингу, діяльності з управління цінними паперами, депозитарної діяльності зберігача цінних паперів, діяльність із ведення реєстру власників іменних цінних паперів, а також ліцензію, на підставі якої банк може здійснювати управління активами заснованого ним корпоративного пенсійного фонду.

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) як орган, що здійснює державне регулювання ринку цінних паперів в Україні, стосовно інвестиційної діяльності банків на ринку цінних паперів має також певні повноваження. Так, операції з формування банком портфеля цінних паперів належать до одного з видів професійної діяльності на фондовому ринку – торгівлі цінними паперами, а саме дилерської діяльності, яку вони можуть здійснювати після отримання відповідної ліцензії НКЦПФР. Дилерська діяльність полягає в укладенні банком-торговцем цінними паперами цивільно-

правових договорів щодо цінних паперів від свого імені та за свій рахунок з метою перепродажу. Таким чином, ліцензію на провадження професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з торгівлі цінними паперами (дилерської діяльності) - може бути видано банку, створеному у формі публічного акціонерного товариства, у статуті якого передбачено відповідний вид діяльності з торгівлі цінними паперами, а мінімальний розмір статутного капіталу та фінансовий стан банку повинні відповідати вимогам, що встановлені НБУ. Перелік документів та вимоги до їх оформлення врегульовано відповідними нормативно-правовими актами НКЦПФР [31].

Виконання банками ліцензійних вимог контролює НКЦПФР, якій законодавством надано право в разі здійснення діяльності на ринку цінних паперів без ліцензії, якщо законом передбачено її одержання для здійснення такої діяльності, застосувати до банків фінансові санкції у вигляді штрафу. Крім застосування фінансових санкцій за правопорушення, НКЦПФР може за наявності обґрунтованих підстав зупиняти або анулювати ліцензію на право провадження професійної діяльності на фондовому ринку, яку було видано такому професійному учаснику фондового ринку [9].

Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні визначає, насамперед, нормативи інвестування, які установлюються Національним банком України для банківських установ з метою забезпечення контролю за інвестиційною діяльністю банків та обмеження інвестиційного ризику, пов'язаного із здійсненням інвестиційної діяльності та можливою втратою капіталу інвестора. Національний банк з метою обмеження інвестиційного ризику, пов'язаного зі здійсненням банками інвестицій та операцій із цінними паперами, установлює такі нормативи інвестування [23]:

- норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11);
- норматив загальної суми інвестування (Н12).

Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11) встановлюється для обмеження ризику, пов'язаного з інвестуванням в

акції, паї, частки та інвестиційні сертифікати окремої юридичної особи. Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою визначається як співвідношення розміру коштів, які інвестуються на придбання акцій (паїв, часток) та інвестиційних сертифікатів окремо за кожною установою, до статутного капіталу банку. До коштів, що інвестуються, включаються: акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком у торговому портфелі банку та в портфелі банку на продаж, що випущені установою; вкладення в асоційовані та дочірні установи. Нормативне значення нормативу Н11 не має перевищувати 15 відсотків.

Норматив загальної суми інвестування (Н12) встановлюється для обмеження ризику, пов'язаного із здійсненням банком інвестиційної діяльності. Норматив загальної суми інвестування визначається як співвідношення суми коштів, що інвестуються на придбання акцій (паїв, часток) та інвестиційних сертифікатів будь-якої юридичної особи, до статутного капіталу банку. До коштів, що інвестуються, включаються: акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком у торговому портфелі банку та в портфелі банку на продаж, що випущені банками, небанківськими фінансовими установами та іншими емітентами; вкладення в асоційовані та дочірні компанії. Нормативне значення нормативу Н12 не має перевищувати 60 відсотків.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

3.1. Мінімізація ризиків інвестиційної діяльності банків в умовах цифровізації економіки

Стрімкий розвиток інноваційних технологій і все більше намагання вітчизняного бізнесу достойно увійти у реалії постіндустріалізації викликають зростання інвестиційної діяльності банків, зокрема шляхом застосування схем проектного фінансування (project financing). У банківській практиці може використовуватись проектне фінансування без права регресу, з обмеженим правом або з повним регресом на позичальника. За архітектурою фінансових схем проектного фінансування чітко поділяється на два типи: з паралельним (спільним) та з послідовним фінансуванням [1]. Паралельне фінансування доцільно застосовувати при реалізації великомасштабних проектів, які потребують великих капіталовкладень, у такому випадку банківське кооперування дозволяє їм вкладатися в нормативи гранично допустимих сум кредитування. У схемах з послідовним фінансуванням банк виступає в якості ініціатора кредитної угоди, а після надання позики передає вимоги іншим кредиторам, зменшуючи у балансі дебіторську заборгованість. Висока ризикованість інвестування в інноваційні розробки зумовлює запровадження у банківську практику проектного фінансування інструментів управління ризиками (Project risk management). Основними функціями такого управління є чітка ідентифікація, системний аналіз, розробка управлінських заходів для мінімізації негативних наслідків виникнення ризикових ситуацій [3]. Водночас, рекомендації науковців щодо до управління інвестиційними ризиками банків мають фрагментарний характер і не пропонують адаптованих до умов проектного фінансування інструментів. Крім того, рівень негативного впливу інвестиційних ризиків може змінюватись відповідно до конкретних

функцій банку в межах проектного фінансування: кредитування (К), інвестування (І), фінансове консультування (ФК), гарантування (Г), лізингу (Л) тощо.

Оскільки інвестиційні ризики можуть виникнути на будь-якій стадії проектного циклу, управління проектним ризиком слід продовжувати до повного завершення проекту та остаточного погашення позики проектною організацією перед банком [2]. Через велику кількість чинників, які можуть призвести до загроз, виникає потреба в реалізації принципу формальності. Інструменти управління повинні зосередитися безпосередньо на звітах про інвестиційні ризики. Це системний підхід, що забезпечує динамічне врахування всієї сукупності факторів, що впливають на виникнення інвестиційних ризиків, та їх включення у відношення до внутрішніх та зовнішніх особливостей інвестиційного проекту [4]. Відповідно лише за такого підходу стає можливим забезпечення побудови 115 найбільш ефективної системи управління інвестиційними ризиками у системі проектного фінансування. Загальними перевагами використання банками схем проектного фінансування є можливість достовірної оцінки платоспроможності позичальника, розгляду інвестиційного проекту з точки зору життєздатності, ефективності, можливостей реалізації, забезпеченості ресурсами, адекватно прогнозування результатів реалізації.

Проте найважливішою перевагою для банку є розподіл ризику між усіма учасниками проекту. Таким чином, інші складові системи управління інвестиційним ризиком визначаються виходячи з конкретного об'єкта та конкретної мети. Система управління інвестиційними ризиками може бути вигідною не лише банку, а й усім учасникам проектного фінансування. Запропоновані підходи допоможуть вирішити широкий спектр питань, пов'язаних з проектним фінансуванням, для побудови ефективного, гнучкого, системно орієнтованого та адекватного механізму управління інвестиційними ризиками в банківській системі. Проаналізувавши основні підходи провідних фахівців банківського менеджменту стосовно визначення поняття “ризик

банківської інвестиційної діяльності” і дослідивши його економічну сутність, можна зробити такі висновки:

1. Ризиком пронизана вся банківська інвестиційна діяльність незалежно від того, здійснюються при цьому якісь дії чи ні. Провадячи інвестиційну діяльність, банки приречені працювати в умовах ризику і їх головне завдання – реалізувати успішні альтернативи розвитку подій;

2. Багато досліджень показали, що за відсутності детальної інформації про умови прийняття рішень виникає ризик інвестиційної діяльності в невизначених ситуаціях. Інакше кажучи, невизначеність є ризикованим середовищем, і банку важливо визначити її ступінь. Від цього залежить якість оцінки подій та вибір інструментів управління ризиками;

3. Лише за багатоваріантності майбутнього, наявності елементів непередбачуваності можна говорити про наявність ризику. Тобто, ризик виникає тоді, коли існує альтернативність вибору. Вибір варіантів залежить від суб’єктивних уподобань і схильності банку до ризику;

4. Підтверджуючи рівень невизначеності та вибираючи прийнятні варіанти, необхідно оцінити ймовірність настання очікуваних подій, оскільки ймовірність є мірою ризику. Бажано керуватися статистичними методами оцінки, але оцінювати вірогідність і експертним шляхом;

5. Оцінивши ймовірність настання події, можна визначити величину її вартісної оцінки. Але слід зазначити, що не завжди вірогідна оцінка підтверджується реаліями банківського інвестиційного бізнесу;

6. Якість управлінського рішення виражається остаточним розумінням події, а ефективність може бути такою: комерційний банк отримує негативний результат, тобто збиток або втрату можливостей, або позитивний результат, іншими словами це прибуток. Усі операції, пов’язані з інвестиційною діяльністю, можуть бути завершені з нульовою ефективністю. Банк покриває ці витрати, але додаткового доходу немає.

Ризик інвестиційної діяльності банку – це потенційна можливість недоотримання доходів або зменшення ринкової вартості капіталу банку

внаслідок несприятливого впливу зовнішніх або внутрішніх факторів під час здійснення інвестиційної діяльності. Аналізуючи ризики банківської інвестиційної діяльності, необхідно зауважити їх значну різноманітність: кредитний ризик, ризик зміни процентної ставки, ринковий ризик, валютний ризик, операційно-технологічний ризик, ризик репутації, юридичний ризик. Процес управління ризиками для банківської інвестиційної діяльності полягає в систематичному використанні методів, методів і прийомів, доступних менеджерам, для вирішення проблем, пов'язаних з ризиком. Управління ризиками – це процес із чітко визначеними етапами, через які менеджери можуть чітко уявити ризики, з якими стикаються комерційні банки.

Процес ризик-менеджменту банківської інвестиційної діяльності повинен розвиватися у шість етапів:

1. Установлення контексту ризиків;
2. Ідентифікація ризиків: виявлення і розпізнавання ризиків та їх джерел;
3. Вимірювання ризиків (якісна та кількісна їх оцінка);
4. Вплив на ризик (вибір методів і стратегій);
5. Моніторинг ризиків (повсякденний моніторинг лімітів за ризиками, перевірка основних розмірів ризиків і ризиків, що не підлягають кількісній оцінці);
6. Комунікації і консультування (регулярне надання інформації про ризики). Встановлення контексту ризику. На цьому етапі визначають стратегічні та тактичні цілі банку щодо управління банком у невизначеній ситуації.
7. Ідентифікація ризику. Метою цього етапу є отримання необхідної інформації про структуру, властивості та наявні ризики об'єкта. Зібраної інформації має бути достатньо для прийняття відповідних рішень на наступному етапі. Оцінка – це кількісний опис виявлених ризиків, у процесі якого визначають такі характеристики, як імовірність і розмір можливих наслідків. Водночас формують набір сценаріїв розвитку несприятливих ситуацій. Для різних ризиків можна побудувати функцію розподілу

ймовірності настання наслідків залежно від їх розміру. Вплив на ризик – застосування конкретних заходів попередження та мінімізації ризику. Активне управління ризиками інвестиційної діяльності передбачає можливість:

- уникнення ризику – це свідоме рішення не піддаватися певному виду ризику;
- запобігання ризику, що зводиться до дій, які застосовують з метою зменшення вірогідності втрат і мінімізації їх наслідків;
- прийняття ризику, яке полягає в покритті збитків за рахунок власних ресурсів;
- перенесення ризику (полягає в перенесенні ризику на інших осіб).

Моніторинг означає незалежну систему оцінки та управління ризиками з механізмом зворотного зв'язку. Моніторинг здійснюється за допомогою інформаційних звітів про роботу, внутрішнього та зовнішнього аудиту та аналізу. Готових рецептів ризик-менеджменту в інвестиційній діяльності немає, але якщо знати, як це робити, основну технологію та як вирішити конкретну проблему, то в певних ситуаціях можна досягти успіху. Кінцевою метою управління ризиком інвестиційної діяльності є отримання найбільшого прибутку за оптимального, прийняттого для банку співвідношення прибутку й ризику, що відповідає цільовій функції підприємництва.

1. Ризик інвестиційної діяльності банку — це можливість втрати доходу або зниження ринкової вартості капіталу банку внаслідок негативного впливу зовнішніх або внутрішніх факторів під час інвестиційної діяльності банку.

2. Без вивчення економічної природи ризику неможливо створити ефективну систему управління ризиками інвестиційної діяльності. Існує три підходи до інтерпретації цього поняття: як ймовірність втрати банківських активів, як загроза втрати прибутку банку, як кредитор невпевненість у спроможності боржника виконати умови договору.

3. Важливо визначити складові системи управління ризиками інвестиційної діяльності, їх процедури та інструменти. Складовими системи управління ризиками інвестиційної діяльності слід вважати такі підсистеми:

підсистеми організації, інформації, ціноутворення, аналізу, авторизації, управління, моніторингу та антикризового управління.

4. Процес управління ризиками інвестиційної діяльності має складатися щонайменше з таких етапів: ідентифікація, оцінка, управління та моніторинг.

5. Основними прийомами управління ризиками інвестиційної діяльності є уникнення, зниження, передача та утримання ризиків.

Визначення цілей портфеля фінансових продуктів – це ефективне управління сучасними банківськими установами в частині інвестиційної діяльності, включаючи обов'язковий вибір ефективних інвестиційних стратегій. Серед основних цілей, які банки повинні визначити перед розробкою стратегії фінансового інвестування, можна виділити наступні: забезпечення високих темпів приросту інвестованого капіталу в майбутній довгостроковій перспективі, мінімізації рівня інвестиційних ризиків, пов'язаних з фінансовими інвестиціями, забезпечення необхідної ліквідності інвестиційного портфеля. Дохідність є цільовим показником формування портфеля банку, причому останній має особливе значення для показника ліквідності. Ефективно керуючи портфелем фінансових інструментів, банки можуть одночасно керувати ліквідністю. На ризик ліквідності впливає якісний склад. Якщо портфель містить лише позабіржові цінні папери з низьким попитом, ризик ліквідності зростає лише зі збільшенням розміру портфеля. Процентний ризик пов'язаний зі зміною процентної ставки. Валютний ризик може виходити за граничні межі або бути зайвим при високому кредитному ризику, якого більш складно або дорого мінімізувати особливо на локальному рівні. Ліміти на розмір відкритої довгої та короткої валютної позиції є обов'язковими для виконання для кожного банку. Тому в разі їх перевищення над мінімально можливим ризиком, можна з низькими затратами ліквідності придбати ф'ючерсні, форвардні чи опціонні контракти на купівлю чи продаж валюти. Цільові показники портфеля фінансових продуктів мають відповідати загальній стратегії, тенденціям розвитку та місії. Якщо банк пом'якшує ризики, утверджується як здорова фінансова установа, а його цільова

аудиторія – не схильні до ризику клієнти, він підвищує прибутковість за рахунок спекулятивних покупок цінних паперів і маніпулювання похідними інструментами, а не страхування ризиків.

Однак з огляду на дотримання фінансової стабільності основним критерієм портфеля фінансових інструментів є дохідність. Після аналізу необхідності формування портфеля фінансових інструментів виходом є необхідна кількість ліквідності та/або рівень прибутковості та/або обсяг портфеля та ціль у вигляді максимального ризику та волатильності. Враховуючи гнучкість інвестиційного портфеля порівняно з кредитним портфелем, його кількісні показники можна визначити як необхідну складову у поєднанні з кредитними активами. Визначення стратегії портфеля фінансових інструментів є процесом, який вимагає управління. Мета формування портфеля банківських фінансових продуктів відповідає загальній стратегії, згладжуючи коливання основних показників банку, адаптуючись до економічного середовища та забезпечуючи гнучке та ефективне управління.

3.2. Стратегія розвитку інвестиційної діяльності вітчизняних банків у цифровій економіці

У країнах з розвинутою ринковою економікою інвестиційна діяльність є успішним напрямом банківського бізнесу, темпи розвитку якого значно прискорились під впливом процесів інтеграції національних фінансових ринків і глобалізації. З появою на ринку нових фінансових структур — глобальних інвестиційних банків як посередників у залученні компаніями фінансових ресурсів через ринок цінних паперів, визначився новий вид діяльності — інвестиційна банківська діяльність. Аналіз позицій зарубіжних і вітчизняних науковців показав, що, незважаючи на широку теорію та практику, поняття "інвестиційна банківська діяльність" трактується неоднозначно та має дискусійний характер. На розвиток інвестиційної банківської діяльності впливають: стабільність розвитку економіки, наявність розвинутого ринку

цінних паперів, ефективна кредитна система, рівень інвестиційної активності, підвищення рівня капіталізації корпоративного сектора та попит на довгострокові ресурси значного обсягу, обмежені можливості банківського сектора щодо забезпечення виробничого сектору залученими ресурсами в значному обсязі, попит на зменшення вартості позикового фінансування та спрощення системи оформлення угод, упровадження системи ризик менеджменту, потреба у висококваліфікованих кадрах, розвиток практики інвестиційно-банківського посередництва.

Оцінка відношення банківських активів та активів фінансових установ банківської системи України свідчить про домінуючу роль банків як інвестиційних посередників, що в першу чергу пояснюється низьким рівнем користування населення фінансовими послугами та недовірою до фінансової системи в цілому. Найбільшими учасниками ринку не банківських послуг в Україні традиційно залишаються страхові компанії, активи яких є певною мірою зіставними з активами банків. На сьогодні в Україні лише 20% усіх банків демонструють активність у сфері корпоративного фінансування, а кількість банків, які безпосередньо кредитують підприємства різних галузей і надають повний спектр відповідних послуг, є ще меншою.

Уже кілька років поспіль вітчизняна банківська система знаходиться під впливом боргової кризи та рецесії в кількох країнах Європейського Союзу, що створює навантаження на його фінансову систему в цілому. Складною залишається ситуація на світових фондових ринках та в реальному секторі.

Для того, щоб зробити інвестиційний процес якомога вигідним, органи державної влади зобов'язані виділити пріоритетні напрямки економічного розвитку та акумулювати туди залучені активи. Реформування має здійснюючись за принципом створення привілеїв та додаткових можливостей для інвесторів, що інвестують у перспективні сектори економіки, або ж ті, що потребують кількісного і якісного оновлення. Україна нарешті готова запуснути основний етап приватизації державних активів, що є одним з найбільш важливих сигналів для іноземних інвесторів. Сумарно більш ніж 1000

державних суб'єктів власності будуть доступними для приватизації в найближчі роки, усі потенційні покупці мають можливість брати участь в процесі приватизації шляхом участі в системі електронних аукціонів. У жовтні 2019 року Верховна Рада ухвалила Закон про приватизацію, який регламентує умови передачі державної та комунальної власності бізнесу. Це підвищує інвестиційну привабливість України та в кінцевому результаті має призвести до оновлення інфраструктури. Зниження вартості фінансових ресурсів для бізнесу є однією із найважливіших умов для економічного зростання. Зниження процентних ставок зробить багато бізнес-проектів більш конкурентоздатними. Уряд України розуміє це, тому запровадив програму “Доступні позики” (5 - 7 - 9%) для малих та середніх підприємств та “Український фонд стартапів” для фінансування інноваційних проектів. Україна має стати провідним експортером продовольства в світі, оскільки 33% із світових покладів чорнозему зосереджені в Україні, також позитивний вплив мають сприятливий клімат і близькість до основних ринків споживання [60].

Перевірка інвестиційної діяльності вітчизняних банків є одним з елементів процесу її оптимізації що включає систематичний контроль приросту або зниження рівня показників інвестиційної діяльності та визначає відхилення фактичних результатів від планових. Варто також зазначити, що планування та контроль інвестиційної діяльності є взаємопов'язаними функціями. Тобто процес планування передбачає контроль за виконанням запланованих результатів та навпаки – функція контролю базується на майбутній розробці планів діяльності та визначенні помилок.

Ефективність управління банківськими інвестиціями залежить в першу чергу від можливості банку вчасно реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища.

Ще однією функцією, що сприяє оптимізації процесу здійснення інвестиційної діяльності вітчизняних банків є стимулювання. Функція стимулювання являє собою сукупність заходів, спрямованих на зростання інвестиційної активності банку. На нашу думку, основними методами

стимулювання інвестиційної діяльності банку на рівні держави, що сприятимуть її оптимізації є:

1. Зниження рівня податкового навантаження, особливо у напрямку довгострокового кредитування;
2. Зниження податкових ставок для банку, який інвестує кошти у розвиток інновацій та науки;
3. Покращення умов страхування інвестиційних ризиків для мотивування банку до видачі довгострокових кредитів;
4. Перегляд системи іпотечних кредитів, а також сприяння розвитку внутрішнього ринку іпотечних паперів;
5. Забезпечення належних умов для розвитку інвестиційної діяльності у зонах, де введено режим інвестиційної діяльності для суб'єктів господарювання.

Державний вплив на інвестиційну діяльність вітчизняних банків є значним та здійснюється за рахунок формування законодавчої, нормативної та податкової бази за рахунок контролю, стимулювання та регулювання інвестиційної діяльності.

Ще одним напрямом оптимізації інвестиційної діяльності є чіткий аналіз ефективності окремих інвестиційних проєктів. Даний вид аналізу побудований на визначенні показників, що визначають ефективність проєкту та є основним джерелом інформації, що необхідна для прийняття рішення стосовно вкладення коштів у певний інвестиційний проєкт. Цей аналіз здійснюється на основі оцінки усіх аспектів зовнішнього та внутрішнього середовища інвестиційного проєкту, що можуть бути виявленими у процесі його реалізації та включає фінансові, маркетингові, технологічні та інформаційні елементи його забезпечення. Якщо враховувати аналіз та оцінку інвестиційної діяльності вітчизняних банків, то для її оптимізації потрібно:

1. постійно залучати фізичних осіб до інвестиційної діяльності.
2. розширити мережу консультування потенційних інвесторів кваліфікованими працівниками спеціальних підрозділів, пов'язаних із

залученням клієнтів поза межами великих міст та подбати про збереження та розширення клієнтської бази.

3. провести більш плідну роботу по інформуванню корпоративних клієнтів щодо інвестиційних можливостей вітчизняних банків.

Також потрібно оновити систему заходів спрямовану на підвищення ефективності здійснення інвестиційної діяльності. Також варто долучити до управління інвестиціями казначейство. На нього буде покладено функції щоденної оцінки ліквідності; визначення та аналіз грошових потоків, що надходять від різних підрозділів банку у його внутрішньому середовищі; проводити систематичний контроль по дотриманню лімітів. Дана система є більш продуктивною для вітчизняних банків, оскільки націлена на комплексний контроль за веденням інвестиційної діяльності та передбачає визначення ризиків на різних рівнях контролю, що сприятиме більш вірогідного їх уникнення або усунення. При застосуванні даної системи вітчизняні банки зможу більш чітко оцінювати інвестиційне становище банку на усіх етапах його здійснення. Також, це вплине на зростання рівня ефективності інвестиційного портфелю банку, оскільки ризики є основним фактором, що впливає на прибутковість. Національна банківська система має потужний потенціал активізації інвестиційної діяльності. Інвестиційна банківська діяльність є новою, привабливою, але і досить складною сферою, яка повинна стати стратегічним напрямом розвитку українських банків. Цей вид банківської діяльності відповідає принципам інновативності, підтвердженням чого є формування нових ринків, інституцій, інструментів, продуктів і послуг. Подальші зусилля відносно розвитку інвестиційної банківської діяльності, повинні бути спрямовані на вдосконалення національного законодавства та нормативно-правового регулювання, розширення спектра інструментів, оптимальних відносно прибутковості, ліквідності та ризику з урахуванням особливостей українського фінансового ринку, відновлення довіри до цінних паперів і банківської системи в цілому, підготовку фахівців інвестиційного банкінгу, формування сприйняття інноваційних фінансових інструментів.

Розглянемо в узагальненому вигляді надання інвестиційних послуг у зарубіжних банківських установах (на основі практики п'яти найбільших банків США), що представлено у додатку В.

Рис. 3.1. Логічна схема стратегії поведінки банку на інвестиційному ринку

В інтегрованому вигляді реалізація зазначених стратегій зводиться до конкурентної стратегії, яка в умовах загострення конкуренції на інвестиційному ринку спрямована на завоювання банками міцної позиції в конкурентному середовищі, забезпечення можливої стратегічної переваги. У зв'язку з цим заслуговує на увагу (складена на основі узагальнень точок зору різних авторів) схема стратегії поведінки банку на інвестиційному ринку (рис. 3.1).

Таким чином, кожна зі стратегій має свої переваги, і рівень їх поєднання визначатиметься цілями інвестиційної політики банку. Визначення таких типів стратегій потребує виважених оцінок потенційних можливостей їх реалізації, виходячи з прогнозованої динаміки розвитку інвестиційного ринку та середовища, в якому цей ринок функціонує. В роботі окреслені загальні потенційні можливості реалізації кожної з названих стратегій у розрізі визначених двох сценаріїв розвитку інвестиційного ринку – песимістичного та

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі досліджено сутність та специфіку розвитку банківської інвестиційної діяльності в Україні в умовах цифровізації економіки, проаналізовано стан та інструменти впливу цифрової економіки на банківську інвестиційну діяльність, для підвищення ефективності визначено стратегію розвитку інвестиційної діяльності вітчизняних банків в умовах цифровізації. На основі проведеного дослідження зроблено такі висновки:

1. Умовою успішного розвитку банків України є активна інвестиційна діяльність. Банківські інвестиційні операції – це активні операції із вкладення ресурсів банку в різноманітні цінні папери з метою одержання доходу від утримання їх у своєму портфелі впродовж тривалого періоду. Сучасна вітчизняна економіка гостро потребує фінансових вливань для технологічного та структурного оновлення виробництва, виходу на світові ринки, підвищення рівня життя.

2. Сьогодні існують різні класифікації банківських інвестицій. Проте в економічній літературі та банківській практиці є багато розмежувань та неточностей щодо їхніх видів, принципів та ознак.

3. Під впливом інформаційних технологій вже відбуваються та будуть продовжуватись такі інноваційні зміни: розробка нових банківських продуктів і послуг, віртуальні банківські технології, комплексне використання нових інформаційно-комунікаційних технологій для електронного та інтегрованого маркетингу, створення сховищ даних для збору, збереження та аналітичної обробки внутрішньої інформації, нові компетенції та кваліфікації банківських працівників, нове спеціалізоване моно- та багатофункціональне банківське обладнання. Поряд із цим традиційний банківський бізнес поступово все більше буде змінюватись. Технологічна й організаційна гнучкість є ключовими в процесі цифрової еволюції. Гнучкі ІТ-платформи необхідні для цифровізації моделей банківських операцій.

4. Аналіз інвестиційної діяльності в Україні демонструє, що багато

інвесторів проявляють інтерес до вітчизняного ринку, однак в той же час вони не поспішають вкладати ресурси і реалізувати масштабні інвестиційні проекти. Основними причинами виникнення цієї ситуації є: широко розповсюджена корупція, нестабільна валюта і фінансова система загалом, військові дії на Донбасі, обтяжливе та мінливе законодавство, репресивні дії правоохоронних органів, складне податкове адміністрування, пошвавлення трудової міграції з України.

5. Ключовою причиною низької інвестиційної активності банків є відсутність ефективно функціонуючого фондового ринку та вища привабливість за критеріями «ризик-дохідність» альтернативних варіантів розміщення банківських ресурсів;

6. До успіхів інвестиційної діяльності в умовах цифровізації економіки можна віднести відкриття нових інвестиційних структур банками, страховими компаніями та торговцями цінними паперами. У країнах з розвинутою ринковою економікою інвестиційна діяльність є успішним напрямом банківського бізнесу, темпи розвитку якого значно прискорились під впливом процесів інтеграції національних фінансових ринків і глобалізації. З появою на ринку нових фінансових структур – глобальних інвестиційних банків як посередників у залученні компаніями фінансових ресурсів через ринок цінних паперів, визначився новий вид діяльності – інвестиційна банківська діяльність.

7. Уже кілька років поспіль вітчизняна банківська система знаходиться під впливом боргової кризи та рецесії в кількох країнах Європейського Союзу, що створює навантаження на його фінансову систему в цілому. Складною залишається ситуація на світових фондових ринках та в реальному секторі. Для того, щоб зробити інвестиційний процес якомога вигіднішим, органи державної влади зобов'язані виділити пріоритетні напрямки економічного розвитку та акумулювати туди залучені активи. Ефективність управління банківськими інвестиціями залежить у першу чергу від можливості банку вчасно реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища.

8. Економічний розвиток в Україні можливий лише за умови достатніх

обсягів інвестиційних ресурсів для здійснення структурних зрушень в Україні. Тому постає першочергове завдання на державному рівні – це покращення інвестиційного клімату, активізація інвестиційної активності вітчизняних банків, накопичення інвестиційних ресурсів та їх концентрація на пріоритетних напрямках розвитку економіки. Значну увагу в активізації інвестиційної активності відіграють банківські структури, що мають тимчасово вільні кредитні ресурси. У системі відтворення економіки України банківським інвестиціям належить важлива роль відновлення і збільшення економічного потенціалу держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Банківські операції: підручник / А.М. Мороз, М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна, [та ін.]; за ред. А.М. Мороза. 3є вид., перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2008. 608 с.
2. Бондаренко Л. П., Політило М. П. Банківські інновації як необхідність ефективного функціонування банківського ринку URL : http://www.investplan.com.ua/pdf/3_2018/3.pdf (дата звернення 8.10.2021)
3. Васильєва Т.А., Леонов С.В., Макарюк О.В. Інвестиційний ринок України: проблеми та перспективи розвитку // Економічний простір: збірник наукових праць. № 28/1. Дніпропетровськ: ПДАБА, 2009. С. 77-85.
4. Васюренко О.В. Банківські операції: навч. посіб. 6те вид., перероб. і доп. Київ: Знання. 2008. 318 с.
5. Вовчак О.Д. Інвестування: навч. посіб. Львів: Новий Світ. 2008. 544с.
6. Дмитренко М. Г., Свічинський М.М. Інвестиційна діяльність банків в умовах емерджентної економіки // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. 2009. № 2. С. 100-105.
7. Згруповані балансові залишки банків України за період 01.01.2016 – 01.01.2020 роки. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#3> (дата звернення 12.10.2021)
8. Іршак О.С., Дубик О.І. Інноваційна діяльність банків України: ризики та проблеми розвитку // Економічні студії. №3 (25). 2019. С. 59-65.
9. Кльоба Л.Г. Банківська інвестиційна діяльність на ринку цінних паперів. Економіка та держава. 2016. № 6. С. 20–24.
10. Кльоба Л.Г. Вдосконалення управління банківською інвестиційною діяльністю в Україні // Вісник НБУ. 2011. № 5. С. 51-53.
11. Кльоба Л.Г. Цифровізація – інноваційний напрям розвитку банків. Ефективна економіка. 2018. № 12. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6741> (дата звернення: 01.09.2019).
12. Коваленко В.В. Розвиток FinTech: загрози та перспективи для банків України. Приазовський економічний вісник. 2018. № 4(9). URL :

http://rev.kpu.zp.ua/journals/2018/4_09_uk/24.pdf (дата звернення: 21.10.2021).

13. Комарницька Р.Г. Інвестиційна діяльність комерційних банків // Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. 2003. 21с.

14. Леонов С. В. Банківське інвестування: взаємозв'язок економічних категорій // Сучасні проблеми інноваційного розвитку держави: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. Дніпропетровськ. 2008. Том 1. С. 59-61.

15. Луців Б.Л., Тимків А. Інвестиційна політика банків: навч. посіб. Терноп. нац. екон. унт. Т.: ТНЕУ, 2010. 266 с.

16. Майорова Т.В. Інвестиційний процес і фінансово-кредитні важелі його активізації в Україні: монографія. К.: КНЕУ, 2013. 332 с.

17. Марченко О.В., Золотопуп Ю.М. Оцінка кредитно-інвестиційної діяльності банку // «Молодий вчений». № 2 (42). 2017 р. С. 283-287. URL : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/2/68.pdf> (дата звернення 12.10.2021)

18. Маршалл Дж. Ф. Финансовая инженерия: Полное руководство по финансовым нововведениям: пер. с англ. / Дж. Ф. Маршалл, В.К. Бансал. М.: ИНФРА-М, 1998. 784 с.

19. Мельниченко К. О. Інвестиційна діяльність комерційних банків на ринку цінних паперів України URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=235> (дата звернення 14.10.2021)

20. Нагорна О.В., Василен Ю.В. Інвестиційна діяльність як особлива сфера банківської діяльності URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2189> (дата звернення 21.10.2021)

21. Оболенський О. Ю. Досвід банків розвинутих країн в галузі інвестиційної діяльності і можливості його реалізації в українській економіці URL: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2994/1/32.pdf> (дата звернення 14.10.2021)

22. Онищенко Ю.І. Банківська діяльність в умовах розвитку цифрових технологій. Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова. 2018. Т. 23. Вип. 8(73). С. 160-165.

23. Основні показники діяльності банків України URL: http://bank.gov.ua/Bank_supervision/dynamics.htm (дата звернення 19.10.2021)
24. Основні показники діяльності банків. URL: <http://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat> (дата звернення 19.10.2021)
25. Пересада А.А. Управління банківськими інвестиціями: монографія / А.А. Пересада, Т.В. Майорова. К.: КНЕУ, 2005. 338 с.
26. Полякова Н. М., Ілляшенко О.В. Принципи управління діяльністю банку в процесі реалізації стратегічних рішень URL: http://www.rusnauka.com/9_NND_2012/Economics/1_104545.doc.htm (дата звернення 16.10.2021)
27. Примостка Л.О. Аналіз банківської діяльності: теорія і практика: дис. д-ра екон. наук: 08.06.04 / Київський національний економічний унт. К., 2002. 481 с.
28. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07 грудня 2000 року № 2121–III : зі змінами і доповненнями URL: <http://www.ligazakon.ua/>
29. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18 вересня 1991 року № 1560-XII : зі змінами і доповненнями URL: <http://www.ligazakon.ua/> (дата звернення 12.10.2021)
30. Пшик Б. І. Зарубіжний досвід інвестиційної діяльності банків та можливості його використання в українських умовах // Економічне зростання України: стан та чинники забезпечення: К. : Логос, 2003. С. 263-264.
31. Реверчук С.К., Кльоба Л.Г., Паласевич М.Б. Управління і регулювання банківською інвестиційною діяльністю: наукова монографія / За ред. д. е. н., проф. С.К. Реверчука. Львів: Тріада плюс, 2007. 352 с.
32. Річні звіти НКЦПФР за 2015-2019 роки. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/about-us/annual-reports/#page-2> (дата звернення 8.10.2021)
33. Савіцька О. П. Державне регулювання інвестиційних процесів в Україні URL: <http://ena.lp.edu.ua> : 8080 / bitstream / ntb /12888/1/060_Derzhavne% 20reguljuvan_391_398_714.pdf (дата звернення

21.09.2021)

34. Семеног А. Ю., Цирулик С. В. Тенденції розвитку Fintech послуг на світовому та вітчизняному ринках фінансових послуг // БізнесІнформ. №10. 2018. С. 327-334. URL : https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/71838/1/Semenog_business_inform.pdf (дата звернення 24.10.2021)

35. Солонина Є. Суворий інвестиційний клімат: чому Україна не сприяє приходу до неї іноземного капіталу? // Радіо Свобода. 2018. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29496854.html>. (дата звернення 1.11.2021)

36. Тенденції та перспективи розвитку інвестиційних послуг в українських банках URL: <http://investycii.org/blogs/investytsiji/tendentsiji-ta-perspektyvy-rozvytku-investytsijnyh-posluh-v-ukrajinskyh-bankah.html> (дата звернення 24.10.2021)

37. Фельдман А.Б. Производные финансовые и товарные инструменты. / А.Б. Фельдман. Финансы и статистика, 2003. 240 с.

38. Фінансовий інжиніринг: навчальний посібник / За ред. О.М. Сохацької. Київ.: Кондор, 2011. 660с.

39. Цінні папери, крім акцій, випущені депозитними корпораціями (крім Національного банку України) URL: <https://bank.gov.ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms>.

40. Черевик Н.В., Компанієць І.О. Діяльність інвестиційних банків в Україні: проблеми та перспективи розвитку URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=133> (дата звернення 24.10.2021)

41. Череп А.В. Банківські операції: навч. посібник / А.В. Череп, О.Ф. Андросова // К : Вид-во «Кондор». 2008. 410с.

42. Шелудько С.А., Браткевич П.П. Вплив цифровізації на банківський бізнес в Україні // Приазовський економічний вісник, Випуск 5(16) 2019. с. 334-339. URL : http://rev.kpu.zp.ua/journals/2019/5_16_uk/59.pdf (дата звернення 12.10.2021)

43. Шуляк О.Ю. Види та активність діяльності банків на ринку цінних

паперів України / О.Ю. Шуляк, Р.С. Квасницька // Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика : збірник наукових праць здобувачів вищої освіти і молодих учених / ред. кол.: Н.А. Хрущ, Р.С. Квасницька, І.В. Форкун та ін. (відп. ред. Н.А. Хрущ). Хмельницький : ХНУ. 2020. С.61-63. URL: <http://fbs.khnu.km.ua/>.

44. Ясинська Н.А., Кортельова А.В. Інвестиційна активність вітчизняних банків та перспективи її підвищення URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/18792/1/71-343-346.pdf> (дата звернення 14.10.2021)

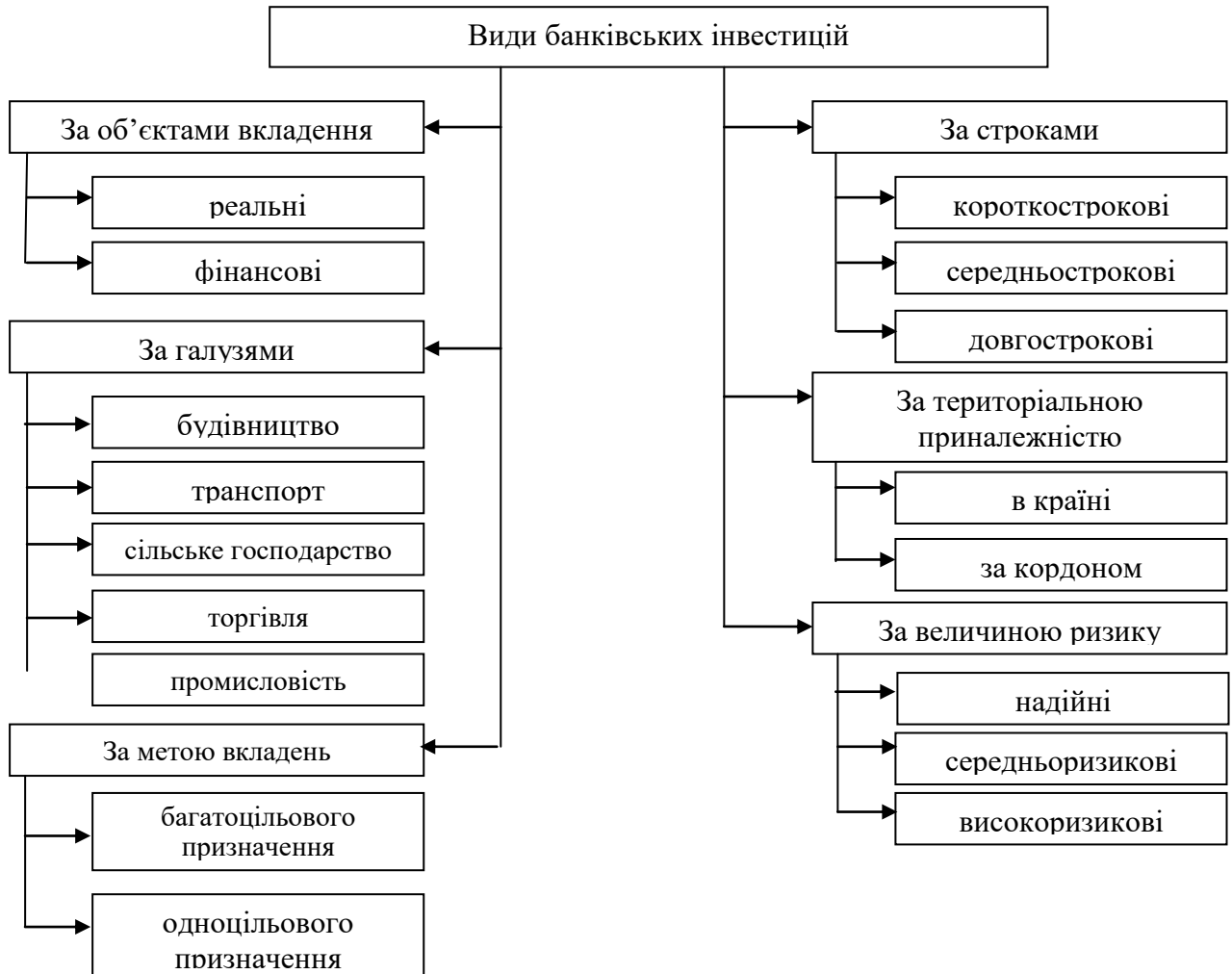
45. Ястремська О.М. Теоретико-методологічні аспекти оцінки інвестиційного клімату // Стратегія економічного розвитку України. 2005. 279 с.

46. UkraineInvest. URL: <https://ukraineinvest.com/>. (дата звернення 12.10.2021)

ДОДАТКИ

Додаток А

Класифікація банківських інвестицій [31, с. 32]

Додаток Б

Особливості фінансових і реальних банківських інвестицій [31, с. 34]

Види інвестицій	Право власності на об'єкт інвестування	Дохід від інвестування коштів	Повернення інвестору вкладених коштів	Компенсація ризику втрати вкладених коштів
Фінансові	Належить інвестору відповідно до обсягу вкладених коштів у складі акціонерного (пайового) капіталу.	Дивіденди, які сплачуються залежно від результатів діяльності суб'єкта, що інвестується.	Кошти з капіталу акціонерного товариства не вилучаються, можуть бути повернені після продажу акцій. Кошти з капіталу ТзОВ повертаються інвестору після його виходу з товариства.	Продаж акцій та повернення вартості паю здійснюються за ринковою ціною. Ризик дорівнює різниці між ціною купівлі та продажу акцій з урахуванням фактору часу.
Реальні	Належить суб'єкту інвестування.	Визначається за встановленою у кредитній угоді процентною ставкою, незалежно від результатів діяльності суб'єкта, що інвестується.	Має обов'язковий і строковий характер в обсязі, який дорівнює сумі договору.	Кредитний ризик компенсуються зверненням стягнення на забезпечення кредиту або проголошенням банкрутства як останнього засобу повернення коштів.

Додаток В

Надання інвестиційних послуг у зарубіжних банках

№ з/п	Вид банківської послуги	Характеристика банківської послуги
1	Інвестиційний банкінг	Андерайтинг для органів державної влади, органів місцевої влади, корпорацій, обслуговування угод із злиття поглинання; інвестиційний консалтинг
2	Брокерські послуги	Ринок акцій, ринок цінних паперів з фіксованим відсотком, іпотечний ринок і ринок нерухомості, товарний ринок
3	Послуги інвестиційного менеджменту	Створення та управління фондами різних типів, довірче управління для населення, довірче управління для професіональних інвесторів
4	Сервісні послуги	Кредитна підтримка інвесторів, кредитна підтримка емітентів, проведення валютно-обмінних операцій, розрахунково-клірингове обслуговування, страхування, аналітична підтримка